

ČESKÝ
KONVIV
STAV

MHB 1644

VILVAKOKA

1994. december

TARTALOMJEGYZÉK

Bartha Zsuzsanna: Elnökségi tudósítás _____	3
Melléklet. Tájékoztató a FŐKEFE Ipari Kft. helyzetéről, esetleges privatizációjáról (kivonat) _____	5
Nyúl Krisztina: Látogatás a Horvát Vakok Szövetségében _____	7
Lak István: Tapintható tárlat székházunkban _____	10
Demszky Gábor főpolgármester ünnepi beszéde (Elhangzott az MVGYOSZ Székházában 1994. október 15-én, a Fehér Bot Napja tiszteletére rendezett tapintható tárlat megnyitóján) _____	12
Bartha Zsuzsanna: Őszi napfényben Dunakeszin _____	15
Megyei hírcsokor a Fehér Bot Napja alkalmával rendezett ünnepekről _____	16
Hajdú-Bihar megyei hír – Szonda Klára: Öregek havában _____	20
Somogy megyei hír –	
Csik Lajos írása nyomán: 20 éves a Nagyatádi Körzeti Csoport _____	21
Ballai Anna Mária: Eger ostroma _____	21
Bereczk Istvánné: Ismét az idősekért _____	23
Szél Lajos: Vakok tájékozódása és mozgása (I. rész) _____	24
A tudomány világából – Műholdas vakvezető _____	28
(Megjelent a Magyar Hírlap 1994. október 20-i számában)	
Évfordulók nyomában – Lak István:	
Bajcsy-Zsilinszky Endre halálának 50. évfordulójára _____	29
Ünnepi gyereksarok – Csatlós Ildikó: A kisfenyő története _____	31
Molnár István: Beszámoló az V. IRISZ Kupa Sakkversenyről _____	32
Balla Endre: Vak és Gyengénlátó Sportolók Férfi Goalball Bajnokcsapatok I. Európa Kupája	
Olaszország, Velence – Marchera 1994. október 14–15. _____	35
Németh Tamás: Színes Hírek _____	36
Közlemény, Felhívás _____	37
Hirdetések _____	38

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének havi folyóirata. Felelős kiadó: Erhartné dr. Molnár Katalin. Kiadóhivatal: MVGYOSZ 1146 Budapest, Hermina út 47. Felelős szerkesztő: Bartha Zsuzsanna. Készült a Signatura Ipari Termelő és Szolgáltató Kft. nyomdájában 1550 példányban. Felelős vezető: Rózsavölgyi László. ISSN: 0209-6765.

Tisztelt Olvasóink!

Kellemes karácsonyi ünnepeket és békés, boldog új esztendőt kívánnak

a szerkesztőség munkatársai

Bartha Zsuzsanna

Elnökségi tudósítás

Az MVGYOSZ Országos Elnöksége 1994. november 2-án ülésezett. Az elnökség teljes létszámmal vett részt a tanácskozáson.

A napirend első pontjaként Köves Gábor igazgató úr tájékoztatta az MVGYOSZ Országos Elnökségét a FŐKEFE Ipari Kft. helyzetéről, esetleges privatizációjáról. *(Tájékoztatóját kivenetve a mellékletben olvashatják).*

Beszámolójának végkicsengése az volt, hogy a FŐKEFE Ipari Kft. vezetésének az a célja, hogy a hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatása ne sérüljön, és a privatizáció is ebbe az irányba

haladjon. Akár állami, akár magán tulajdonosi többségű keretek között megy végbe a privatizáció, a cég létezni képes. A kollektíva többsége (60%) úgy vélekedik, hogy az a jobbik megoldás, ha saját maguk veszik kezükbe sorsuk irányítását. A célszervezetek jelentősége a jövőben még inkább növekedni fog, mivel a „normál” munkahelyekről kiszorulnak a fogyatékosok, akik első sorban a célszervezeteknél fognak tudni elhelyezkedni. Az államnak pedig az aktív foglalkoztatási formákat kell előnyben részesíteni, azaz: a foglalkoztatást kell támogatni, nem pedig a segélyezést. A fogyatékos emberek többsége dolgozni szeretne, beilleszkedni a társadalomba. A FŐKEFE Ipari Kft. vezetése minden lépést megtesz annak érdekében, hogy a cég továbbra is működhessen, munkát adva dolgozóinak.

Az elnökség egyöntetűen támogatásáról biztosította a FŐKEFE Ipari Kft. vezetőit és dolgozóit, szükség esetén az MVGYOSZ kiáll a cég elképzelései mellett.

A napirend második pontjaként Cserna Sándor hivatalvezető helyettes ismertette az MVGYOSZ 1995. évi költségvetési tervét.

Főbb bevételek: Állami támogatás 87 millió 200 ezer Ft, tagdíj 2 millió Ft, üdülési díjak 2 millió Ft, folyóirat befizetések 100 ezer Ft, hangosújság 100 ezer Ft, áru viszonteladás 3 millió Ft, hangoskönyvtári értékesítés 350 ezer Ft, bérleti díj bevétel 200 ezer forint, VKI bevétele 1,5 millió Ft, számítástechnikai tanfolyamok bevétele 80 ezer Ft, a kutyák biztosítási díjából 40 ezer Ft, a kondi-

onáló- és regeneráló terem bevétele 50 ezer Ft, egyéb támogatásból bevétel 500 ezer Ft, közületi kötelezettségvállalásból (pályázatok) 1 millió Ft, kamatok 300 ezer Ft.

Összesen tervezett bevétel: 98.750.000 forint.

A jövőre kért állami támogatás az ideinél 30%-nál magasabb.

A tervezett főbb kiadások: Anyagköltség (energia, nyomda, stúdió, stb.) 15 millió 960 000 Ft, anyagjellegű költségek (karbantartás, posta, utazási költségtérítés) 12 millió 340 ezer Ft, bérköltség 30 millió 500 ezer Ft, személyi jellegű kifizetések (étkezési hozzájárulás, könyvmásolás, stb.) 5 millió 560 ezer Ft, nem anyagi jellegű kiadások (bérleti díjak, nyomdai ktg., stb.) 11 millió 650 ezer Ft, TB befizetés 12 millió 730 ezer Ft, bank-ktg. 300 ezer Ft, felújítási jellegű munkák 1 millió Ft.

Összesen : 98 millió 750 ezer forint.

A főtitkár kiegészítésképpen elmondta, hogy a szövetség jövőre is igyekszik pályázatokon indulni. A kormány a költségvetési szervezetek támogatását az ideai szinten tervezi a jövő évre, vagyis befagyasztott költségvetésre számíthat szövetségünk. A feladat te-

hát kemény a jövő évre: a hiányzó összegeket elő kell teremteni.

Az elnökség tavalyi határozata alapján: *„A meglévő jutalomalapot a meg nem határozott célra rendelkezésre álló adományszámlán szereplő összeg éves kamatának felével egészíti ki. Továbbá a fent említett éves kamat összegét minden évben beépíti a költségvetési tervezetbe hasonló célra történő felhasználásra.”*

Az elnökség úgy határozott hogy a rendelkezésre álló kamatösszeget annak érdekében, hogy decemberben a dolgozók egy havi fizetésüknek megfelelő jutalomban részesülhessenek, 800 ezer forint támogatással egészítheti ki a szövetség vezetése az adományszámláról.

A napirend utolsó pontjaként az Üdültetési és Braille Emlékérem Bizottság vezetője dr. Szőke László az idei évi üdültetést értékelte.

A bizottság október 25-i ülésén értékelte az idei üdültetést. Összefoglalóan a következők hangzottak el:

Ebben az évben a turnusok eltolódtak, vagyis egy héttel később kezdődött az üdültetést, és egy héttel később fejeződött be. Ennek köszönhetően a turnusok jobban kihasználtak voltak. A tavalyi 353 beutalással szemben az idén 381 beutalót osztottak ki. Az üdültetés egy főre eső szövetségi költsége: 8447 Ft.

Az üdültetés adminisztratív lebonyolítása rendezetten történt. Akadtak negatív tapasztalatok is az üdülőben (helytelen viselkedés, ismét megszaporodtak a hétvégi látogatók, szabálytalan beutalások, stb.). Az ilyen és hasonló esetek megelőzése érdekében az üdülő

gondnoka a jövő évre köteles mindenre kiterjedő jelentést készíteni turnusonként. Az elnökség ismételten megerősítette azon határozatát, hogy az üdülőt csak a szövetség 14 éven felüli tagjai vehetik igénybe. Az elnökség az üdültetésről szóló tájékoztatást elfogadta.

Következtek a bejelentések:

- » Az MVGYOSZ delegációja a Horvát Vakok Szövetsége meghívásának tett eleget szeptemberben *(a részletes beszámolót lapunkban olvashatják – a szerk. megj.)*.
- » Danyi Ernő, korábban Veszprém megyei titkár kártérítési igénnyel fordult az MVGYOSZ-hez. Az elnökség úgy határozott, hogy az 1983. évi munkügyi fegyelmi eljárást felülbírálni nem hivatott, továbbá az akkori intézkedés már elévült.
- » A Népjóléti Minisztériumban a Szociális Tanács ülésén szövetségünk képviseltette magát.
- » Az Egészségkárosodottak Tanácsának ülésén (jelen volt dr. Kovács Pál népjóléti miniszter is) a főtitkár kifejtette a szövetség álláspontját, miszerint az MVGYOSZ szolidaritást vállal minden egyéb fogyatékos és beteg szervezettel, de a látássérültek érdekeit csak egyedül képviseli.
- » A Népjóléti Minisztérium által szervezett hollandiai tanulmányúton szövetségünk is képviseltette magát.

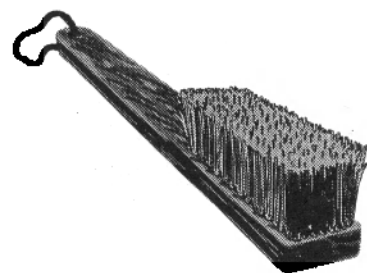
A tanácskozás azzal zárult, hogy legközelebb 1994. december 7-én ül össze az elnökség.

* * *

Melléklet

Tájékoztató a FŐKEFE Ipari Kft. helyzetéről, esetleges privatizációjáról (kivonat)

A FŐKEFE Ipari Kft. a Védett Szervezetek Szövetségén belül azon nyolc szervezet közé tartozik, amely jellemzően mind tanácsi alapítású. Gyakorlatilag tehát 100%-os állami tulajdonban vannak. A legtöbb célszervezet mára Kft., betéti társaság, helyi szervezetek által alapított vállalat, illetve szövetkezet, kisszövetkezet formájában létezik. A megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatását mindegyik szervezet vagy vállalkozó föl-vállalhatja, amennyiben alapító okiratába belefoglalja a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatását és eleget tesz az előírt kritériumoknak. Az állami támogatás szektorsemleges és kizárólag attól függ a dotáció, hogy a szervezetnek mennyi a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásával felmerülő költsége. A FŐKEFE Ipari Kft. a legmagasabban dotált szervezetek közé tartozik: jelenleg a minimál bérre vetítve 550%. A legtöbb többlet költség a vak és gyengénlátó, illetve az értelmi fogyatékosok foglalkoztatása esetén merül fel. A Pénzügyminisztériumban folyamatban lévő számítások nagyobb veszélyt jelentenek a FŐKEFE Ipari Kft.-re, mint a privatizáció, mivel egy normatív rendszer bevezetésén gondolkodnak, ahol a megváltozott munkaké-

pességből eredő hátrányok milyenségét nem különösebben veszik figyelembe. A KFT. vezetése lépéseket kíván tenni annak érdekében, hogy a súlyos fogyatékoságból fakadó hátrányokat figyelembe vegyék.

Mi történt ezidáig?

1992-ben a törvény az ideiglenesen állami tulajdonban maradó szervezetek közé sorolta az úgynevezett célszervezeteket. 1992 augusztusában az akkor még Fővárosi Kéfe és Seprűgyártó Vállalat megszűnt önkormányzati tulajdon lenni, az Állami Vagyonügynökség (ÁVÜ) 100%-os állami tulajdonként magához vonta. Egy évvel később vagyonértékelés történt, majd a törvény előírta „kényszer-privatizáció” nyomán 100%-ban az ÁVÜ tulajdonába ment át a cég. Ez 100%-os állami tulajdont jelent, de olyat, ami privatizálható. A FŐKEFE Ipari Kft.-t előminősítette az ÁVÜ, privatizációra alkalmasnak ítélte: üzletrészeinek értékesítésekor a munkavállalók és a vezetők előnyben részesülhetnek. Létre kell hozni egy u.n. „Menedzser kivásárlási szervezet”-et (a menedzserek vállalják, hogy egy bizonyos részt megvesznek az állami tulajdonból, illetve az u.n. MRT Szervezetet (a munkavállalói résztulajdonosi program).

Mi a FŐKEFE Ipari Kft. érdeke?

Alapvetően az, hogy ne kerüljön a cég idegen tulajdonba. Az elfogadható a cég számára, hogy állami tulajdonban maradjon. Azt nem tekintik idegen tulajdonnak, ha a vezetői és a dolgozói kivásárlás történik meg, mert azon az állásponton vannak, hogy a cégnél dolgozók a leginkább érde-

keltek a fennmaradásban. A privatizációt tehát ebben a formában képzelik el. A legújabb, 1994. október 15-i kormányülésre a privatizációs kormánybiztos által elkészített koncepció szerint 75%-os állami tulajdont javasol minden célszervezet esetén. A FŐKEFE Ipari Kft. véleménye szerint 50 + 1 szavazati aránnyal kellene képviselnie magát az államnak, ami ugyancsak tartós állami tulajdont jelent. A százalékos arányokat illetően a Védett Szervezetek Országos Szövetsége tagjainak megoszlik a véleménye. A kényszer-átalakítás a törvény értelmében nem vehette figyelembe a föld értékét, így kisemmiződtek az önkormányzatok. Viszont ezeket a szervezeteket az akkori tanácsok hozták létre, komoly összegeket befektetve működésükbe. A FŐKEFE Ipari Kft. jogosnak tartaná, hogy az önkormányzatok a földtulajdoni hányad alapján részesedjenek a tulajdonból (15–25%). A másik probléma a cég esetében, hogy 1988-ban, az akkori törvény alapján vagyonszegek kerültek kiosztásra (ingyenesen és saját pénzbefektetéssel). A vagyonszegek értéke a mérleg szerinti vagyon 10%-a lehetett. A cégnél a vagyonszeg szerzése 9% értékben történt meg. Tehát ez a jövőben is megilletné a dolgozókat, miután megdolgoztak a vagyonszegért, s adóztak utána. Amennyiben az állami tulajdon maradna 75%, akkor a dolgozóknak kiosztott vagyonszeg (9%), illetve az önkormányzatnak a földtulajdon után járó 18% hányadát nem lehetne érvényesíteni. Így jogos érdekek sérülnének. Ahhoz, hogy ezek az érdekek érvényesülhessenek maximum 50+1 szavazati aránnyal maradhatna az állam tulajdonos. A törvény most készül, amely majd véglegesen meghatározza ezt a százalékos

arányt. A FŐKEFE Ipari Kft. a 25+1 szavazati jogot szeretné megszerezni, mert csak akkor van beleszólása a cégnek saját sorsába. A cég végkövetkeztetése az, hogy csak annak van ma beleszólási joga, aki tulajdonos, így hát tulajdoni hányadot kell szerezniük. A FŐKEFE Ipari Kft. úgy érzi, meg tud állni a saját lábán, fejlesztései a gazdaságosabb termékszerkezet irányába haladtak. Az az érdekük, hogy a foglalkoztatást megoldják, s hogy a privatizáció olyan irányban haladjon, hogy ne sérüljön a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatása.

* * *

Nyúl Krisztina

Látogatás a Horvát Vakok Szövetségében

1994.szeptember 26-29. között szövetségünk 4 fős delegációja tapasztalatsere látogatást tett a Horvát Vakok Szövetségénél. A delegáció tagjai voltak: Dr.Szigeti György elnök, Erhartné dr. Molnár Katalin főtitkár, Cserna Sándor hivatalvezető helyettes és Nyúl Krisztina nemzetközi előadó.

A horvát szövetség székházában hétfőn és kedden több tájékoztatás hangzott el a szervezet tevékenységéről. A megbeszéléseken jelen voltak: Vlatko Golac elnök, Antun Kovac titkár, Miro Bebek elnökhelyettes, Jacenka Janes jogász és Emma Santic tolmács.

A szövetség taglétszáma 6.000 fő, ebből mintegy 200 a gyengénlátó. (Az ország lakossága 4,5 millió.) A tagfelvétel

önkéntes alapon történik. 20 önálló alapszervezet működik, 45 küldött van és 7 fős országos vezetőség. A titkárt pályázat útján választják, az elnököt a Szociális és Egészségügyi Minisztérium nevezi ki.

A szövetség éves költségvetésből gazdálkodik, szorosan együttműködve a Szociális és Egészségügyi Minisztériummal. A háborús időszak miatt az állam pénzügyi lehetőségei igen lecsökkentek, ezért igyekszik a szövetség minél több szponzort találni.

A vakok havonta 100 DM-nek megfelelő rokkantsági segélyt kapnak, TV előfizetési díjat nem kell fizetniük. A helyi közlekedés a vakok és kísérőik részére ingyenes. A helyközi utazásnál a vakoknak 25%-ot kell fizetni, a kísérőknek ingyenes, ezt évente négyszer lehet igénybe venni. A telefondíjak fizetésénél a vakok 50%-os kedvezményben részesülnek. A kedvezmények többnyire szövetségi tagsághoz kötöttek. A hadirokkantokról az állam teljes mértékben gondoskodik.

A Horvát Vakok Szövetségének központja négyemeletes sarokház Zágráb belvárosában. Az épület a szövetség tulajdona: egy szinten a zágrábi helyi szervezet működik, egy szinten a vakok Braille-múzeuma van, több helyiséget bérbe adtak. Az épületben találjuk még a Braille-nyomdát, a könyvkötődét, a segédeszköz-árúsító és javító részleget, a Braille- és hangos-könyvtárakat, 3 stúdiókabint, ahol a hangoskönyveket felolvassák, valamint az országos központ adminisztrációs irodáit. A szövetség

központjának 33 dolgozója van (10 fizikai és 23 szellemi).

A segédeszközöket (bot, magnó, pont- és síkírógép, műszem stb.) bizonyos időközönként a szövetség ingyenesen biztosítja tagjainak, de azok beszerzése állami feladat.

A szervezet kulturális tevékenységéről Sonja Frajtag osztályvezető adott tájékoztatást. A szövetségben 1965 óta működik a Braille-könyvtár, az országban ez az egyedüli (kétezer mű – ötezer kötet), és 1972-től a hangoskönyvtár (1.800 mű). A könyvek témái: szépirodalom, szakirodalom és zenei kották. A kölcsönzés katalógus alapján postán történik, a kölcsönzési idő 1 hónap. A postai szállítás díjtalan. A könyvtárakban és a nyomdában 19 dolgozót (három vak) foglalkoztatnak. A felolvasást általában televízió- és rádióbemondók végzik órabérért.

A szövetség hivatalos lapja a „Vakok Szava”, mely havonta pontírásban és kazettán jelenik meg. Pontírású folyóiratok a gyerekek, a nők és a sakkozók részére kéthavonta, a tudományos-művészeti és az aktuális politikai folyóiratok kazettán havonta kerülnek kiadásra. Kéthetente az érdekes újságcikkek-ből válogatást állítanak össze kazettán. Egy-egy folyóiratra az előfizetők száma 100–200 fő. A folyóiratok 120, a könyvek 160 g-os papírra készülnek. A szövetségi tagok részére működik még egy drámai előadó csoport is (látó segítséggel), ők különböző színdarabokkal szoktak fellépni.

A szövetségnek saját üdülője van Solta szigetén. Erről Josip Bandur üdülőve-

zető adott tájékoztatást. Az üdülő 40 férőhelyes, közvetlenül a tengerparton található. A szobák 2–3 ágyasak, közös fürdőszobával és WC-vel. Az üdülő a három nyári hónap alatt vehető igénybe. A 10 napos turnusok teljes ellátással a tagok részére személyenként 100 DM-be kerültek 1994-ben. Az üdültetés költségeihez a szponzorok jelentősen hozzájárulnak mind anyagi, mind természetbeni juttatásokkal.

A látássérültek oktatási intézményeit az állam tartja fenn, az iskoláztatás ingyenes. A vakok részére Zágrábban van egy általános és egy középiskola. Osijeken (Eszék) is működik egy középiskola a gyengébb képességű vakok részére. Nagyon nagy gond a tankönyvellátás. Ezt a problémát az iskolák a szövetséggel közösen próbálják megoldani. A gyengénlátók oktatása integráltan történik. A felsőfokú továbbtanulásra van lehetőség, de az előítéletek miatt nem jellemző (tavaly például öten jártak egyetemre).

A látássérültek Horvátországban a hagyományos vakszakmákban dolgoznak (telefonkezelők, masszörök, gépírók stb.), az értelmiségi pályákon nagyon kevés vak található. A látássérülteket foglalkoztató vállalatok az államtól dotációt kapnak.

Szerdán látogatást tettünk a zágrábi „Vinko Bek” Vakok Iskolájában. (Az iskolát 100 éve Vinko Bek tanító alapította a vakok részére.) Az iskola két épületben működik: az egyikben az óvoda és az általános iskola található, a másikban a középiskola és a felnőtt rehabili-

tációs csoport. Mi az utóbbi helyen járunk.

A középiskolában háromféle képzés folyik: telefonkezelői, valamint egy alsóbb és egy felsőbb fokú irodai adminisztrációs képzés. A képzések ideje 4 év. Jelenleg 62 diák tanul az iskolában, ebből 13 a teljesen vak. 4 tanuló integráltan jár gimnáziumba, az ő tanulásukat is itt segítik egyéni foglalkozásokkal. A középiskola tanári kara 25 fő, ebből 5 tanár vak. A gyógypedagógusok általában nevelői munkát végeznek, a tantárgyakat szaktanárok oktatják. A diákok kikapcsolódását automata tekepálya, kondicionáló gépek, tornatermek és különféle sportkörök (dzsúdó, rollball stb.) szolgálják. A sporttermet gyakran bérbe adják különféle sportversenyekre, hogy bevételeiket ezzel is növeljék. Az iskola diákjai a városi uszodába járhatnak el úszni. A Honvédelmi Minisztérium anyagi támogatásával kialakítottak egy számítástechnikai oktató termet, ahol 5 számítógépen és tartozékaikon (beszélő és Braille-kijelző, scanner, printer) sajátíthatják el az iskola tanulói a számítástechnikai ismereteket. A számítástechnika még nem elterjedt a vakok körében, a diákok csak most kezdenek ismerkedni vele.

Működik az épületben egy diákotthon is, kevés férőhellyel. Itt a vidéki, teljesen vak diákok laknak, a gyengénlátókat látó diákotthonokban helyezik el, ahonnan önállóan járnak be a középiskolába.

A felnőtt rehabilitációs részleg 10 éve jött létre. Többféle csoportos és egyéni

foglalkozás van (mozgás- és látásnevelés, sport, pontírás-olvasás oktatása, beilleszkedés segítése, háztartásvezetés stb.). Egy-egy emberrel általában 1 évig foglalkoznak. Évente mintegy 10 fő vesz részt a rehabilitációs képzésen, de a háború óta jelentősen megnövekedett a jelentkezők száma.

Csütörtökön a magyar határhoz közel eső Virovitikai (Verőce) helyi szervezetnél tettünk látogatást. A megbeszélésen jelen volt a szervezet vezetősége, valamint a városi önkormányzat képviselője. Oremus Vid elnök adott tájékoztatást a szervezet munkájáról.

1954. november 5-én alakult a szervezet, a 40 éves évfordulóra nagyszabású ünnepséggel készülnek. A szervezet taglétszáma 220 fő, ennek mintegy fele időskorú. Minden tag megfelelő anyagi ellátásban részesül (fizetést, nyugdíjat vagy segélyt kap). A tagság egyharmada rendszeres munkaviszonyban áll. A szervezet fő tevékenységi területei: segítségnyújtás az iskoláztatásban és a munkábaállásban, idősekről való gondoskodás (családlátogatás, szociális otthoni elhelyezés), kulturális és sportélet.

A szervezet helyiségeit közösen használják a siketek, illetve a munkában megrokkantak szervezetével. A városi önkormányzatban a szervezetnek állandó képviselője van, aki rendszeresen eljár a szervezethez és tájékoztatja a tagságot az új lehetőségekről. A szervezet kérelmeit többnyire pozitívan bírálják el. A szervezet dolgozóit (adminisztrátor, könyvelő, anyagbeszerző-takarító) és a közüzemi díjakat az önkormányzat fizeti, valamint éves

költségvetést biztosít az egyéb kiadásokra. Emellett fontosak a szervezetnek a szponzori támogatások is.

4 napos látogatásunk alatt örömmel tapasztaltuk, hogy a Horvátországban élő látássérültekről a helyi szervezetek lehetőségeikhez képest megfelelően gondoskodnak. A két szövetség vezetői megállapodtak, hogy a jövőben is szoros kapcsolatot tartanak fenn egymással. Ezúton is köszönjük a Horvát Vakok Szövetségének, hogy a tapasztalatcsere látogatást lehetővé tették.

* * *

Lak István

Tapintható tárlat székházunkban

Hazánkban ezidáig mindössze néhány alkalommal rendeztek tapintható kiállítást, így Budapesten kétszer a Kiscelli Múzeumban. Az MVGYOSZ Székházában a Fehér Bot Napja tiszteletére 1994. október 15-én került sor egy tapintható tárlat megnyitására, melyet egy hónapon át látogathattak az érdeklődők. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal rendezésében a kiállítás kilenc magyarországi várat és kastélyt mutatott be. A XIII-XIX. század között épült várakat és kastélyokat elevenítették meg a makettek százszoros kicsinyítésben. A méretek és az arányok ezeken a maketeken nagyon jól érzékelhetőek.

A megnyitóra érkező nagyszámú érdeklődőt Erhartné dr. Molnár Katalin, szövetségünk főtitkára üdvözölte, köztük

Demszky Gábort, Budapest főpolgármesterét.

A főtitkár asszony a következőket mondta megnyitó beszédében: „Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal példát mutatott abban, miként lehet nyitni felénk, a nem látó emberek felé. Külön említést érdemel Ritoók Pál, aki e tárlatot szervezte, rendezte. A kiállítás előkészítő munkáinak minden mozzanatát velünk együtt végezte. Kéréseinket figyelembe véve, nem hagyatkozott csak a saját elképzeléseire és fantáziájára, hanem egyenrangú partnernak tekintett bennünket. Munkatársaival együtt értünk és nekünk készítette a kiállítást. Ugyanakkor a kiállításon találkozhatnak az MVGYOSZ által kiadott füzetrel, amely *Hogyan segítsük vak embertársainkat?* címmel jelent meg. Ezt a kiadványt viszont mi szántuk nyitásnak a látó társadalom felé. Köszönetünket fejezzük ki a Fővárosi Önkormányzat Közgyűlésének a kiadvány megjelentetésében nyújtott támogatásukért. A füzet segítségével a látó emberek a vakokkal való találkozásuk során keletkező feszültségét szeretnénk oldani, hogy tudják miként és miben segíthetnek nekünk.”

A főpolgármester úr megnyitó beszéde következett, melyet teljes terjedelmében megtalálunk lapunkban.

Ritoók Pál, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal munkatársa többek között a következőket mondta el:

„Ezt a tárlatot Magyarországon eddig még nem láthatták, mivel hivatalunk ezzel az anyaggal egy francia múzeum kiállítását vizsgozta. Ezek a makettek Franciaország, Luxemburg, Belgium és Németország különböző városaiba jutottak el. Miután Stuttgartban egy vak és egy gyengénlátó ember is felkereste a tárlatot, támadt az az ötletünk,

hogy ezeket a maketteket olyan embereknek kellene bemutatni, akik nem látnak vagy gyengénlátók. Ez az anyag számukra is élvezhető és meglehetősen egyedülálló élmény...”

A megnyitó végén Koppány Tibor tudományos szakértő mondott rövid ismertetőt. Íme néhány gondolata: „Az itt látható kilenc modell egy-egy korszak építészetének jelentős alkotása... A vár az idegen seregek betörésekor a védelmet szolgálta, békeidőben pedig lakóhely volt, az építető rezidenciája... A török idők után épült kastélyok már nem rendelkeztek vizesárokkal, sem védhető várfalakkal, de változatlanul megtartották főúri rezidencia jellegüket...”

A megnyitó beszédek után részletesen is megismerkedhettünk a tárlattal. Minden épület makettje mellett találhattunk egy rövid ismertetőt Braille- és síkírásban. A kiállított makettek tulajdonképpen rekonstrukciók voltak, hiszen a bemutatott várak és kastélyok nagyrésze szinte teljesen romos.

Álljon itt néhány rövid ismertető időrendi sorrendben a tapintható kiállításon bemutatott épületekről.

Visegrád: A Salamon torony és az Alsóvár. Az erődrendszer építését IV. Béla király kezdte el a tatárjárás után. A makett az Alsóvár közepén álló hatalmas lakótornyot, ismert nevén: Salamon tornyot és az azt követő falakat mutatja be.

Szigliget: A Balaton felvidéki várat a Pannonhalmi Apátság építtette. A ma már teljesen romos várat a makett eredeti valóságában állítja elénk.

Diósgyőr: Nagy Lajos király építtette át ezt az egykori királynék várát. A mai Miskolc külvárosában álló várat eredeti állapotában állítja elénk a makett.

A Simontornyai várat a Lackfiak építtették át miután a birtokukba került. A várat később bővítették, a makett ezt a formáját mutatja.

Ozora: Ozorai Pipónak, Zsigmond király törökverő hadvezérének az otthona volt. Az épület egy teljesen zárt, hatalmas palotaszerű tömb. Ezt a Tolna megyei várat a makett eredeti állapotában tárja elénk.

Eger vára: Az itáliai mintára épült, késő reneszánsz kori épületet a Nádasdy-család építtette.

Pécel: Ez a Budapeستől keletre lévő kastély a Ráday család rezidenciája volt.

Noszvaj: Az Egertől nem messze lévő kastély kisléptékben, de ugyanazokat a vonásokat mutatja, mint a legnagyobb hazai barokk kastélyok.

Seregélyes: A Székesfehérvárhoz közeli településen a Zichy grófok rezidenciája volt ez a kastély, melyet a monumentalításra törekvő egyszerűség jellemez.

A megnyitót követően Gyürky László modellezővel beszélgettem, aki egyike volt a kiállítás makettjei elkészítőinek. Elmondta, hogy az itt elhelyezett várak és kastélyok kőrisfából készültek, mert ez a fa a legalkalmasabb az ilyen aprólékos munkát kívánó alkotások megformálására. Régészeti feltárások, kutatások, levéltári források, korabeli rajzok, festmények és dokumentumok alapján tudták és tudják rekonstruálni az egykori épületeket. Ezt a munkát szeretnék a jövőben is folytatni, mert így olyan épületeket tudnak elkészíteni, amelyek a valóságban már nincsenek meg. A hajdani várakat és a kastélyokat az utókor eképpen megismerheti. Ugyanakkor a diákok tanulmányaihoz is segítséget nyújthatnak. A kiállításon be-

mutatott épületeket a fa természetes színében készítették el, de az ajtó és az ablak kereteinek kialakításához a fa sötétebb részeit használták fel. Így tehát a gyengénlátók is jól érzékelhetik.

Már a megnyitó napján is nagyon sokan felkeresték ezt a rendkívül értékes tárlatot. Valamennyi látogató nevében köszönet mindazoknak, akik e tapintható tárlat létrejöttét elősegítették.

* * *

Demszky Gábor főpolgármester ünnepi beszéde

*(Elhangzott az MVGYSZ Székházában
1994. október 15-én, a Fehér Bot Napja
tiszteletére rendezett tapintható tárlat
megnyitóján)*

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Először egy gyermekkori élményemet szeretném megosztani Önökkel. Nekem is, mint annyi kisdiaáknak az első „igazi” vastag könyvem, melyet először elolvastam Gárdonyi Géza remekműve: az „Egri csillagok” volt. Korábban még sosem jártam Egerben, de a leírtak alapján lépésről lépésre megismertem a várat. Elképzelttem, hogy milyen lehetett a várkapu, hol kellett lenniük a bástyáknak. Szinte láttam magam előtt a lőportornyot, a fedett kutat és természetesen a vártömlöcét is. Sokáig nem tudtam a regény hatása alól szabadulni és azóta is vonzódok a régi várakhoz, kastélyokhoz. Ezért is tettem örömmel eleget meg-

hívásuknak, hogy nyissam meg az Országos Műemlékvédelmi Hivatal külföldön is nagy sikert aratott kiállítását, amely kilenc magyar várat és várkastélyt mutat be.

De van más ok is, amiért fontosnak tartottam, hogy ismét visszatérjek Önök közé. Ez az ok pedig a Fehér Bot Napja. Örülök, hogy ezen a napon együtt lehetek Önökkel, beszélgethetünk, megismerhetjük egymás gondjait és gondolatait. Budapest főpolgármestereként azonban más feladatot is kitűztem magam elé. Nem szeretném, ha a város polgárának életében a Fehér Bot Napja egy lenne a többi között. Lehetőségeimhez képest szeretnék minél nagyobb hangsúlyt és jelentőséget biztosítani ennek a napnak. Szeretném ezt az alkalmat is felhasználni arra, hogy látó polgártársaink figyelmét rátereljem az Önök mindennapjaira és nehézségeire.

Azt mondtam: szeretném ezt a napot is felhasználni erre a célra. Ugyanis évente egyetlen nap reménytelenül kevés lenne ahhoz, hogy a társadalom talán szerencsésebb tagjai megértsék az Önök helyzetét. Folyamatos felvilágosító munkára van szükség ahhoz, hogy szemléletváltozást sikerüljön elérni.

Igen, szemléletváltozást. Azt szeretném, ha a budapesti polgárok megértenék: oda kell figyelniük egymásra. Igaz ugyan, hogy az életünket megnehezíti a rossz gazdasági helyzet és a pénzhiány, de számtalan olyan dolog van, ami nem a pénzen, hanem a jószándékon, a türelmen, a segíteni akaráson múlik.

Én hiszek abban, hogy Budapest polgárainak döntő többsége jószándékú és segítőkész, csak éppen nincs elegendő információja arról, hogy másoknak milyen gondjaik vannak, hogy azokon hogyan lehetne könnyíteni. Ezért tartom rendkívül hasznosnak a szövetség által épp most megjelentetett „Hogyan segítsük a vak embert?” című kiadványt is. A füzet megjelentetését ezért támogatta pénzzel is a Fővárosi Önkormányzat. Ezeket a kezdeményezéseket folytatni kell, hogy minden jószándékú ember tisztában legyen vele, miként is segíthet hátrányos helyzetű embertársain. Úgy gondolom, hogy mindenek előtt a fiatalok, az iskolások között kell megkezdeni a felvilágosító munkát. De hogyan lehet elérni, hogy minél többen értsék meg a látássérült emberek helyzetét? Erre van egy kitűnő külföldi példa. A világ több pontján fölépítették már a „Párbeszéd a sötétben” elnevezésű kiállítást. A program a látó embereknek készült, melynek során fél vagy háromnegyed órán keresztül átélhetik milyen az, amikor az ember nem lát.

A kiállítási terület teljesen sötét, ahol még a jól látó emberek sem láthatnak semmit. A látogatókat vakok, illetve kiképzett vezetők viszik végig az előre meghatározott útvonalon. Mindent úgy képeztek ki, hogy a látogatók minél intenzívebben átélhessék a vak emberek mindennapjait. Azt, hogy mit jelent a rosszul kiképzett útszegély, vagy azt, miként lehet zsúfolt autóbuszra felszállni, hogyan lehet csupán hang után tájékozódni, milyen érzés váratlanul nekiüt-

közni valaminek, nem találni a lépcsőt, az ajtót vagy a kilincset. Milyen érzés, ha ügyesen és milyen, ha ügyetlenül vezetik az embert. Hogyan lehet tapintás útján megismerni valamit – de azt is, hogy milyen örömet okozhat a felhangzó madáracsicsérgés.

Külföldön tízezrek keresik fel a „Párbeszéd a sötétben” elnevezésű kiállításokat, melyek valójában nem csupán kiállítások, hanem nevelési programok is. Tanárok mondják, hogy a program után érthetően megváltoznak a gyerekek. Egyrészt megértik, hogy mit is jelent az embernek a szeme világa. Másrészt viszont megértőbbek és segítőkészebbek lesznek, nem csupán a látássérültekkel, hanem általában a nehezebb helyzetűekkel szemben.

Fontosnak tartom, hogy a „Párbeszéd a sötétben” kiállítás nálunk is felépüljön, ezért védnökséget vállaltam a megvalósítás felett. Szerencsére vannak olyanok, akiknek szintén nagyon fontos, hogy növekedjen az emberekben a megértés és a segíteni akarás. Velük, a „Média a jövőért” Alapítvánnyal közösen szeretnénk még a jövő évben, itt a Közlekedési Múzeum területén megvalósítani ezt a tervet. Ehhez azonban sok pénzre van szükség, milliókra. Hiszem azonban, hogy ezt a pénzt a legjobb célra használnánk fel. Minden tőlem telhetőt meg fogok tenni azért, hogy alapítványoktól, intézményektől, vállalkozásoktól összegűjtsük a szükséges összeget.

Kedves Barátaim!

Abból, amit elmondtam, bizonyára kihallják, hogy a szükséges társadalmi szemléletváltás megteremtésében sokat várok a „Párbeszéd a sötétben” kiállításától. Valóban így van. Sokat várok tőle, mert az elkövetkezendő években még nagyon sok tennivalónk van. Több pénzt kell szereznünk a sérültek iskoláinak és diákotthonainak még hatékonyabb működéséhez, még jobb eszközökkel való felszereléséhez. Az elmúlt években már nagyot léptünk előre a gyógyító eszközök újra, modernebbre cserélése terén, de itt is van még tennivalónk. A következő években néhány rekonstrukciós munkát is meg kell kezdeni. Szeretném, ha a látássérült emberek életkörülményein is tudnánk javítani. Az elkövetkezendő évek programjában szerepel a házi betegápolás megszervezése, hogy minél kevésbé kelljen a nem súlyos betegségben szenvedőket kiszakítani a megszokott környezetükből. Kívánatosnak tartom, hogy a mainál szélesebb körre terjesszük ki a szociális étkeztetést, az ebéd házhoz hordását. A jövő évtől segíteni fogjuk azokat is, akiknek lakbérük kifizetése túlságosan nagy terhet jelent a jövedelmükhöz képest. Külön alapot fogunk létrehozni, amelyből az első lakás megteremtéséhez adunk támogatást. Szeretném elérni, hogy ennek működése során a sérültek előnyben részesülhessenek. Amiről most beszéltem az a jövő, a közeli jövő. Ugyanakkor itt van velünk a mai kiállítás tárgya, hazánk múltja. Kilenc csodálatos makettel ismerkedtünk meg, melyek megismertetik velünk

a magyar várakat és várkastélyokat. Gyönyörködhetünk ezekben az épületekben és büszkék is lehetünk rájuk. Elődeink csodálatra méltó alkotásokat hagytak ránk a kastélyépítés terén, de a nagyszerű alkotásokon túl, még egy történelmi tanulságot is: mi magyarok mindig is képesek voltunk arra, hogy nagyot, szépet és maradandót alkossunk. Ha belegondolunk mikor is emelték ezeket a várakat és kastélyokat, rá kell ébrednünk: nem mindig a legnyugodtabb, legkiegyensúlyozottabb történelmi pillanatokban.

Miért is mondom ezt? Azért, hogy ne feledjük: nehézségek voltak már máskor is ebben az országban, mégis képesek voltunk megoldani azokat. Képesek voltunk a mindenkori gondok ellenére szépet és maradandót alkotni. Hiszek abban, hogy erre nem csupán elődeink voltak képesek, azok vagyunk mi is.

Beszédemet az „Egri csillagok” példájával kezdtem, elmondtam, hogy ez a könyv szerettette meg velem a várakat. Az egri vár példája másra is tanít bennünket. Arra, hogy erőfeszítéseinket siker koronázza, ha elszántak és kitartóak vagyunk, ha hiszünk igazunkban. Én tiszta szívemből hiszek abban, hogy igazuk van azoknak, akik a Fehér Bot Napja megrendezésével igyekeznek felhívni a társadalom figyelmét a látássérültek helyzetére. Hiszek abban, hogy a társadalom a jövőben megértőbb és segítőkészebb lesz. Hiszek abban, hogy a jövőben majd nem kell külön „tapintható tárlatokat” rendezni, mert mindenki számára magától érthető lesz, hogy a vak em-

ber a tárlatokon a maga módján szerzi élményeit. Sajnos, ma még nem tartunk itt, ezért különösen hálás vagyok mindazoknak, kiknek munkája, közreműködése lehetővé tette a mai kiállítás létrejöttét.

* * *

Bartha Zsuzsanna

Őszi napfényben Dunakeszin

A Fehér Bot Napja tiszteletére sokféle írás lát napvilágot a nyomtatott sajtóban, számos megemlékezés hangzik el a rádióban és a televízióban. Az üzenet a társadalomnak szól arról, hogy élünk, dolgozunk és tesszük a dolgunkat. A látók világa ilyenkor meghökken, ránk csodálkozik és hitetlenkedik: képes az ember ilyen nagy hátránnyal is helyt állni az élet forgatagában?!

A művészetek közül talán a festészet és a szobrászat alkotásainak élvezetéből resztködik ki leginkább a vak ember. Ráadásul a múzeumokban „mindent a szemnek, semmit a kéznek” jelszóval lehet csak gyönyörködni a képzőművészet remekeiben. Az elmúlt években akadt egy-egy kivétel, amikor a kéz, a tapintás révén mi magunk is érezkelhettük az emberi alkotóművészet nagyszerűségét, a formák sokszínű ábrázolását. Az idén Dunakeszin egy egész város fogott össze Horpácsi Miklósné Horváth Emília, a Gárdonyi Géza Galéria vezetőjének ötlete nyomán, aki elhatározta, a Fehér Bot Napja tiszteletére egy tapintható kispasztikai tárlatot rendez a lá-

tássérült emberek örömére, a velük való szolidaritás megnyilvánulásaképpen.

Elképzelését szövetségünk is támogatta. Egy pillanatra úgy tűnt, hogy a váratlan betegség meghiúsítja ezt a nemes célt, de szerencsére nem így történt. Saját felelősségére „kilógott” a kórházból, hogy a nagyszerű terv megvalósulhasson. Támogatókat keresett és talált: Szabó Iván Munkácsy-díjas, kiváló művészt és fiát, Gábert; Moldován Stefánia – operaénekesnőt; Dunakeszi város önkormányzatának kulturális vezetőit; vállalkozókat; valamint – mint fő vendéget – a Landini Együttest. Az egész város lázban égett és készült október 15-e méltó megünneplésére.

A várva várt nap

Kellemes, szinte nyáriasan meleg nap köszöntött Dunakeszire október 15-én. A kisváros a Duna mentén Budapesttől mindössze 27 kilométerre fekszik. A Gárdonyi Géza Galéria az egyik legszebb, tár- sas és családi házakkal tarkított környezetben, a Fillér utcában található. Dél előtt tíz órára nagyon sokan összegyűltek a galéria kertjében. Eljöttek a helyi televízió és az újság képviselőiben is. Sajnos, az MGYOSZ tagjai közül csak kevesen lehettek jelen, mivel a szervező megbetegedése bizonytalanná tette a rendezvényt, így az nem kaphatott kellő nyilvánosságot. Horpácsi Miklósné Horváth Emília és a dunakeszi önkormányzat nevében megjelenő Apor Péter úr ünnepi köszöntőjében megemlékezett a Fehér Bot Napjának fontosságáról, arról, hogy ezen a napon mindenütt a látássérült emberekkel vállal szolidaritást a világ. A kiállítás ötletét megálmodtam és szeretnék hagyományt teremteni, minden évben felhívni a látók figyel-

mét a látássérült emberek életére – mondta Emike. Az MVGYOSZ nevében jómagam megköszöntem mindazok fáradozását, akik időt szántak ránk, megállva egy perc-re, hogy ismerkedjenek sorsunk szabta életünk sajátosságaival, örömeivel és gondjaival. Rövid ünnepi műsor következett. Először Moldován Stefánia operaénekesnő népdalokat énekelt, majd énekeltetett a közönséggel. A Landini Együttes félórás színvonalas fellépéssel tette emlékezetessé a napot. Ámulattal és tisztelettel hallgatták őket, akik játékkal megmelengették a lelkeket, s akik művészetükkel évek óta vallják, a zene mindenkié, s az emberiség közkinccse. A műsort követően a nap emlékére egy nyírfácskát ültettek el a kertben, s ezzel a két szobrászművész kisplasztikáiból álló tapintható kiállítást megnyitották az érdeklődők előtt, melyeket a kertben és a galéria zárt termében lehetett megtekinteni, illetve „megtapintani”.

Apa és fia

Szabó Iván és fia, Gábor mindketten neves művészek számítanak hazánkban. Az édesapa 81. esztendejében jár, de a mai napig hirdeti szobraival, érmeivel, domborműveivel és kerámiáival azt az erős hitet, azt a fényes gondolatot, melyre a világnak szüksége van. Nincs olyan óra, amikor ne születne szobor a képzeletében. Művészete szakadatlan folyamat: hatni akar a világra, és formálni azt. Képzelete belekapaszkodik a napba, a holdba, a tavaszba, a tancba, a tengerparti virradatba, az ágaszkodó ló büszke mozdulatába. Szabó Iván a Képzőművészeti Főiskola tanáráként szobrásznemzedékeket nevelt fel.

Az idős szobrász fia, Szabó Gábor apja nyomdokain halad. Budapesten született

1940-ben. Művészeti gimnáziumban érettségizik 1958-ban, majd ezt követően a Képzőművészeti Főiskola hallgatója 1963-ig. 1962 óta vesz részt országos kiállításokon. Készít kisplasztikát, érmet és köztéri szobrokat, de foglalkozik művészet oktatással is.

Családias hangulat a kertben

A hivatalos megnyitó után állófogadás következett, ahol ismerős és ismeretlen, látó és nem látó egyaránt szót váltott egymással. Előítéletek és a másságból fakadó láthatatlan korlátok dőltek le pillanatok alatt. Jó lenne, ha ezek az órák a hétköznapi rohanásaiban, a járműveken, a munkahelyeken is visszatérhetnének, eszünkbe juttatva a társadalom együvértartozását, az emberek egymásrataltságát.

A kiállítás mindössze két napig tartott nyitva, mivel a galéria vezetőjének vissza kellett mennie a kórházba további gyógykezelésre. Azonban azok számára, akik eljöttek, felejthetetlen élményként marad meg ez az esemény, amíg csak élnek.

* * *

Megyei hírcsokor a Fehér Bot Napja alkalmával rendezett ünnepségekről

*Baranya megye –
Hoffmann Kálmánné:
Közös ünnepség Siklóson*

A város történetében egyedülálló rendezvényre került sor 1994. szeptember 30-án. Az Idősek, a Cukorbetegség és a Fehér

Bot Napja érintettjeinek tiszteletére rendezték ezt az ünnepséget. Az 510. sz. Szakmunkásképző Iskola és a Táncsics Mihály Gimnázium növendékei vak és gyengénlátó költők verseit interpretálták nagy átéléssel. Népviseletbe öltözött általános iskolások kamarazenével, tánccal és énekszóval, német és délszláv nyelven prózai részletekkel szórakoztattak bennünket. A zárószámot, a színpadra koreografált vídám és kedves műsort a mazsorett tánckar adta elő. Egy fiatal cukorbeteg előadásában arról beszélt, miként hatott rá a betegség ténye, s miként tanult meg együttélni állapotával.

Az önkormányzat vacsorával látott vendégül bennünket, ahol az egészséges ételekből kaptunk ízelítőt: dióból, karfiolból és tökből készült fasírozott, rántott hagyma, vadpogácsa, és gusztusosan tálalt saláták alkották a menüt. A recepteket minden résztvevő hazavihette. Nagy örömünkre ezt a rendhagyó összejövetelt az MGVYOSZ Komlói Körzeti Csoportjának vezetősége is megtisztelte részvételével. Az eseményt követő napon a helyi és a megyei sajtó is beszámolt az ünnepségről. Említést érdemel még az is, hogy ezen a napon vérnyomásmérésre, vércukorszint ellenőrzésre, teakóstolóra, illetve egészségügyi kiadványok bemutatására is sor került.

□

*Békés megye –
Maklár Cecília:
Telt ház Békéscsabán*

Közös megemlékezés a Fehér Bot Napjáról és az MGVYOSZ Békés megyei Szervezete fennállásának 40. évfordulójáról

A címben szereplő megállapítás kettős értelemben is igaz: a megyei könyvtár aulájában telt ház volt, megtöltötték a közelbről-távolabbról érkezett sorstársak és kísérőik, érdeklődők, újságírók. Az ünnepi program elején jelen volt a Csaba Tv is.

A több részből álló műsor – melynek intelligens és szellemes konferálása Fazekas Géza érdeme – első szereplője a héttagú „Full House Együttes” (jelentése: Telt Ház) volt. A ritkábban hallható blues- és regie zenét műveli az együttes színvonalasan. Fellépésük az ünnepen nem a véletlen műve! Vezetőjük: Vitmajer István, aki a megyei szervezet irodájának körzetében postás – amúgy hivatásos zenész. A dobos ifjú pedig Todola Mihályné, Ica – a megyei szervezet adminisztrátorának unokaöccse. A hangerő kissé mellbevágta az idősebb korosztályt, de azután ők is elismerték: jó zenét hallottak. Köszönet jár a fiatal zenészeknek azért, hogy maguktól ajánlották fel ingyenesen a szereplést!

A műsor közepét részben Petrics Jánosné elnök asszony ünnepi beszámolója töltötte ki, melyben visszatekintett az elmúlt 40 évre. Ezt követően emléktárgyakkal és ajándécsomagokkal köszöntötték az alapító 110 főből még élő hat idős sorstársat: Hógye Mihályt, Márton Sándort, Paulik Pált, Szűcs Lajost, Vantara Andrászt és Vég Istvánt. Közülük négyen személyesen is megjelentek, míg az ötödik személyt felesége, a hatodikat pedig fia képviselte. Meghatódottan vették át az ajándékokat, hallgatva az elismerő szavakat. Oklevéllel és ajándécsomaggal köszöntötték a szervezetért rendszeresen tevékenykedő aktivistákat – közel 30 főt.

A program harmadik részében a megyei szervezet kultúrcsoportja adott jól és igé-

nyesen összeállított verses-zenés műsort. Hangszeren kísérték: Márton Sándor „alapító atya” zongorán, Sebő Pál citerán és Tar Lajos klarinéton. A kórus nagy feladatot vállalt magára, amikor nyelvismeret nélkül, szlovák népdalokat is megtanult. Sikerük őket igazolta. Lévai József titkár úr nemcsak a karvezetést látta el, hanem – jó példát mutatva – dalra is fakadt, előbb szlovák, majd magyar nyelven. A verseket kissé lámpalázasan, de belső átéléssel mondták el a szereplők. Az ünnepség eszmei csúcspontja volt Vad Zsigmond verse: Negyven év margójára címmel. (Megjelent a Vakok Világa októberi számában – a szerk. megj.)

Todola Mihályné avatott előadásából mindenki magával vihette a költő humánus gondolatait, vágyait idéző sorait:

*„...a lelkem legmélyén,
titkos álmaim között szeretném,
ha becsukná ajtaját e ház,
és nem hiányozna soha senkinek!”*

□

**Jász-Nagykun-Szolnok megye –
Kelemen Pálné:
A Fehér Bot Napja városunkban**

*„Az én lelkem gazdag,
Tele színes dallal
Amiket a boldog,
Látó ember nem hall.”*

(Csokonai Vitéz Gizella: Vigasztaló c. verséből részlet)

A fenti sorokat idézve vette kezdetét 1994. október 14-én Túrkevén, a Keve Ét-

teremben az a jótékonysági est, melyet a Fehér Bot Napja tiszteletére rendeztek közel száz fő részvételével.

A rendezvény fő támogatói az idén is Kovács Károly és Sallai László vállalkozók voltak. A birkapörköltből készült vacsora elfogyasztása után Árvai Lászlóné, a helyi Vakok és Gyengénlátók Klubja pénztárosa mondott megnyitó beszédet. Ezt követően az MVGYOSZ Jász-Nagykun-Szolnok megyei Szervezetének titkára, dr. Baranyiné Miks Mária köszöntötte a klub tagjait és a vendégeket. Elismeréssel szólt az öt esztendeje működő klub életéről, külön kihangsúlyozva a látó családtagok felelőségét. Dicséretes példaként említette a Sallai családot, melynek tagjai önzetlenül segítik a klub munkáját. Egy-egy rendezvény sikeréért több családtag is fáradozik.

A klub nevében Sallai Margit, a klub vezetője üdvözölte a vendégeket, köztük a Szolnokról érkezett titkár asszonyt, továbbá Germann Sándornét és Kondás Erikát, illetve a pécsi Jeszenszky Lászlót. Köszönetet mondott Farkas Rozikának és Árvai Lászlónénak az est létrejöttéért, de ugyanígy a Keve Étterem dolgozóinak is.

Az ünnepi köszöntők után Varga Sándor műsorvezető vette át a szót. Humora és szellemessége jó hangulatot teremtett. A műsorban felléptek: Ábrahám Miklós, Bálint Erika és Farkas Rozália. A zenét az F. Tóth Trió szolgáltatta. Kora hajnalig állt a bál.

□

**Somogy megye – Csik Lajos
írása nyomán: Fehér Bot Napi
ünnepség Csurgón**

Megyei szervezetünk Nagyatádi Körzeti Csoportja minden év októberében a Fehér

Bot Napja alkalmából ünnepséget rendez, melynek helyszíne az idén Csurgó volt 1994. október 4-én a Csokonai Vitéz Mihály Művelődési Házban.

Az ünnepséget Végh István körzeti elnök nyitotta meg, majd ezt követően kulturális műsor szórakoztatta a megjelenteket. Versek és dalok hangzottak el, majd Csik Lajos az MGYOSZ Somogy megyei Szervezetének elnöke emlékezett meg a Fehér Bot Napjáról. Szólt arról, hogy a fehérbot jelkép, amely megkülönbözteti a látássérültet az ép embertől, ugyanakkor a látássérült ember számára a biztonságot is jelenti. A vak és a gyengénlátó ember ugyanúgy dolgozik, tanul és éli az életet, mint mások. Említést tett még az általa összeállított „Látássérültek közlekedése szóban és képekben” c. kiállításról, mely biztonságos közlekedésünket hivatott szolgálni. A megyében több helyen, illetve a megyén kívül is bemutatták ezt a kiállítást.

A csurgói polgármesteri hivatal nevében dr. Kovács Tamásné most Csurgón nyitotta meg ezt a kiállítást. Beszélt jelentőségéről, amit feltétlenül megtekintésre ajánlott mindenkinek, de elsősorban a fiataloknak.

A körzeti csoport elnöke a zárszó előtt a Somogyi Hírlap újságírójának átnyújtotta az „Óda a fényhez” c. antológiát munkája elismeréseként.

Teljes élet fehér bottal

(Megjelent a Tolnai Népszavás 1994. október 16-i számában.)

Sok látó ember nehezen tudja elképzelni, ennek ellenére tény: fehér bottal is lehet teljes életet élni. Erre bizonyíték az a meg-

Teljes élet fehér bottal

emlékezés, melyet szombaton délelőtt, Szekszárdon, a Vállalkozók Házában tartott a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének Tolna Megyei Szervezete.

A Fehér Bot Nemzetközi Napja alkalmából Kovács Lászlóné titkár köszöntötte a megjelent közel százötven sorstársat, köztük a fővárosból érkezett Németh Tamás zongoraművészt, aki beszédében aláhúzza: bár a vakok és gyengénlátók segítségét, odafigyelést igényelnek, személyes sorsa is bizonyíték arra, hogy kellő akarat-erővel, kitartással mindenki elérheti céljait.

Dr. Vastag Oszkár főorvos nyitotta meg a jótékonyági hangversenyt

A délelőtti folytatásaként a Hit Gyülekezete kedveskedett verses, zenés műsorával a megjelenteknek, majd dr. Hódosi László és Görgényi Miklós tartott bemutatóval egybekötött előadást a Számítástechnika a látássérültek szolgálatában címmel.

Az egész napos rendezvényt este hét órakor a Művészetek Házában jótékony célú hangverseny zárta, Lozsányi Tamás orgona-, illetve Németh Tamás zongorajátékával.

—szá—

Zala megye jelentkezik – Nagy Istvánné írása

Az MVGYOSZ Zala megyei Szervezete 1994. október 13-án tartotta közgyűlését. Ennek keretében a délután a Fehér Bot Napja megünneplésének jegyében telt. A rendezvényre valamennyi sorstárs hivatalos volt. Jó hangulatú, kötetlen beszélgetés jellemezte az összejövetelt. Az ünnepi műsor Máté Jánosné, kultúros megnyitó beszédével kezdődött. Az énekkar szereplése, majd szavalatok következtek az „Óda a fényhez” c. antológiából. Dr. Kaszás Gizella, a Családsegítő Központ vezetőjének előadása csak fokozta a kellemes hangulatot. Nagy érdeklődéssel hallgattuk a megyei szemész főorvos előadását is, amely a délután zárásaként hangzott el.

A nap végén még sokáig együtt maradtunk, beszélgettünk, jól érezve magunkat. Éreztük az összetartozást, a velünk való törődést.

Hajdú-Bihar megyei hír – Szonda Klára: Öregek havában

Debrecenben a Vakok Intézetében évenként megrendezésre kerül az „Öregek hete”. Az idén október 11-én volt az első rendezvény az „Öregek hónapja” alkalmából. Délután három órakor megjelentek nálunk a dr. Kettessy Aladár Gyengénlátók Általános Iskolájának növendékei, hogy Széles Andrásné tanárnő vezetésével kedves műsorukkal szórakoztassanak bennünket. Versek és énekszámok hangzottak el, melyekkel nagy örömet okoztak. Köszönet érte!

Október 12-én délelőtti lakógyűlés volt az intézetben, melyen jelen voltak az önkormányzat részéről: Piros Andrásné és dr. Gergely Mária, illetve intézetünk vezetői. A lakógyűlésen szó esett a házon belüli kellemetlenségekről is, így például a ház renoválása, az étel minősége.

Október 14-én délután három órakor kezdődött a szüreti bál, melynek vendégei voltak: Matkó Mária, Fedor Mária, Lakó Sándor. Nagyon szép műsort adtak, melyet tombola előzött meg. A sok nyeremény felszigázta a hangulatot. Ezt követte az ízletes vacsora, melyet a nővérek készítettek: hurka, kolbász tört burgonyával és dinsztelt káposztával!

Vacsora után folytatódott a tánc és a zene, illetve befejezésként még egy tombolahúzásra került sor.

Mindkét szép műsorért, valamint az összes többiért köszönet mindenkinek, akik dolgoztak érdekünkben!

Somogy megyei hír – Csik Lajos írása nyomán: 20 éves a Nagyatádi Körzeti Csoport

Megyei szervezetünk az idén a körzeti csoportok taggyűléseit szeptember hónapban tartotta, ahol a körzeti csoportok elnökei számoltak be éves munkájukról: az eredményekről, a gondokról és a lehetőségekről. Időrendben: Barcsan, Nagyatádon, Siófokon, Kaposvárott (egybekötve a Vakok Világa szerkesztőségi ankéttal), s végül Marcaliban.

Minden alkalommal jelen volt a megyei szervezet elnöke, aki köszönthette az önkormányzatok és a társadalmi szervezetek képviselőit is. Mindegyik körzeti csoport összejövetelén kulturális műsorral köszöntötték a megjelenteket. Elmondható, hogy a tagok több mint 50%-os arányban voltak jelen. A felszólalások a segélyek, a személyi járadék és a kedvezmények témakörét érintették.

Külön említést érdemel a Nagyatádi Körzeti Csoport, mivel az idén megalakulásuk 20. évfordulóját ünnepelték. Az ünnepi taggyűlésen Csik Lajos, a megyei szervezet elnöke köszöntötte a megjelenteket, köztük Mátyás Jánosné sorstársnőt, aki az első körzeti elnök volt, és ma is tagja az elnökségnek. Továbbá, Jámbor Lászlónét, aki ma nyugdíjas és a kezdetekkor szociális főelőadóként dolgozott. Ezt követően az „Őszi Napfény” Nyugdíjas Klub nívó díjjal kitüntetett női kara adott műsort, majd Juhász Imre vak költő „Fénylő biztatások” c. versét adta elő. Jó magam, mint az MVGYSZ Somogy megyei Szervezetének elnöke húsz évvel ezelőtt részt vettem a körzeti csoport alakuló ülésén.

Most örömmel láttam a régi arcokat. Év-ről-évre elveszítik emberek látásukat, s nekik a talpraálláshoz szükségük van a közösség szeretetére és megértésére.

Nagyatádon a körzeti csoportnak a megalakuláskor 75 fő tagja volt. A 20 év során elért eredmények elismerésre méltóak. Sok sikert a jövőben is, hogy tagjaik élete szebb és könnyebb legyen.

Az ünnepi taggyűlés végén Forró József, a megyei szervezet titkára Mátyás Jánosnénak átadta a Braille-Emlékérmét a vakügyben végzett kiváló munkája elismeréseképpen.

* * *

Ballai Anna Mária

Eger ostroma

Sajnálattal kell elnézést kérnem mindazoktól, akik a cím alapján azt várják tőlem, hogy ismertessem a legújabb kutatási eredményeket, hozzásegítve ezzel őket a 450 évvel ezelőtt történt események alaposabb tanulmányozásához, jobb megértéséhez. Most bizony nem erről lesz szó, hanem egyszerűen csak szeretném elmesélni a szegedi Somogy Könyvtárban működő Vakok Klubja fiataljainak egyhetes egri kirándulását.

Egy augusztusi napon kezdtünk reggel fél hatkor egyesével szállingózni a szegedi autóbuszpályaudvarra. Álmos szemek, mosolygós arcok, nagy táskák – ez jellemezte nyolc fős csapatunkat. A szülők szeretetteljes pillantásokkal, gondoskodó intelmekkel és vidám mosollyal indítottak útnak bennünket az autóbusszal Eger felé. Apró falvak, nagy városok követték egy-

mást, majd az alföldi tájból hamarosan dombok és hegyek emelkedtek ki. Egyre közelebb kerültek hozzánk, körülállva az utat, amerre haladtunk. Az erdők zöld lombú fái bólogtak felénk, jelezve barátságukat, évszázados vendégváró szeretetüket. Eger városa nyári meleggel fogadott. A Dobó tér nyugalmát a Dél-amerikai zenét játszó együttes mellett csak fehérbotjaink hangos kopogása zavarta meg, amint a szállásunk felé igyekeztünk. Kedves és mosolygós emberek fogadtak minket a kollégiumban, kiknek jelentős szerepük volt abban, hogy az egy hét alatt jól érezhettük magunkat. Délutáni programunk a környék felderítését célozta. Este az Eger partak csobogását hallgattuk és azt terveztük el, hogy mi mindent fogunk megnézni az elkövetkezendő héten.

Másnap konzervet, esőkabátot és vizet raktunk hátizsákunkba, majd elindultunk első nagy túránkra, ami egészen a kapuig tartott. Amikor is odaértünk, eleredt az eső. Úgy döntöttünk, hogy nem szalasszuk el a kínálkozó lehetőséget: megírjuk az ilyenkor szokásos képeslapokat. Az időjárás felelőse megadóan bölintott töretlen kedvű csapatunknak és eltakarította a felhőket a Nap elől. Felsorakoztunk a vár alatt, hogy erőnket összevonva elfoglaljuk az évszázados falakat. Régi ágyúkat és köveket nézegettünk, hallgattuk túravezetőnk – egyetlen jó látónk – ismertetőjét a vár történetéről. Fölmentünk a 40 méter magas minaretbe is. 97 lépcsőfokot kellett megmásznia annak a három vállalkozónak, aki elszánta magát közülünk erre a nagy tetre. Később a Bazilika oszlopai között sétáltunk. A templomi csendben csak lépteink visszhangzottak. A napot gitármuzsikával és énekléssel zártuk.

A következő napon a közeli Ostoros-tóhoz mentünk csónakázni és vizibiciklizni. Meleg homokon lépkedhettünk a csónakig. A srácok lelkesen ragadták meg az evezőket, nekiláttak a nagy feladatnak: a tó megkerüléséhez. Először csak csónakunk tengelyét sikerült többször is megkerülniük, majd később „szemünk” közreműködésével a többi vizisportot űző ember között manőverezve haladtunk a part mentén. Árnyas fák alatt evezünk, zöld nádas integetett felénk, no meg a horgászok, hogy menjünk arrébb. Este fáradtan ültünk le vacsorázni, miközben a másnapi tervet állítottuk össze. Két újabb társunk érkezett meg, így már tízen indulhattunk útnak Szilvásváradra a következő reggelen.

A kis hegyi faluban hatalmas fenyők állnak az út mellett, a lovaspálya mentén elhaladva egészen a kisvasút megállójáig vezetve. A kisvasúttal az erdőben zakatolva körülbelül 15 perces út után érkeztünk meg a Szalajka-völgybe. Olyan ez, mint egy mesebeli táj: halkan susogó fák, mindenütt újabb és újabb források, a levelek között bújócskázó napsugár, a nagy fátyolvízesés mohás kövei. A madarak éneke csak akkor hallgat el, ha a fák között láthatatlanul felzúg a kisvasút kürtje. Még azt sem bánod, ha ebédnél megjelennek az erdőszűrős, sárga csíkos lakói, a darazsak, mert a táj szépsége és békéje lenyűgöz. Már megnyúlt a fák árnyéka, amikor elindultunk haza. A vonaton teljesen elmerültünk a nap élményeinek megtárgyalásában, így nem csoda, ha elfelejtettünk időben leszállni. Végül is Eger vasútállomásán a piroska vonatról leszálló utasok között nevetett tíz szegedi fiatal, akik immár „beletörődtek” sorsukba, abba, hogy vacsora előtt még másfél kilométeres séta vár rájuk.

Pénteken délelőtt egy nagy szürke felhő zárta kulcsra az ajtót túrázni vágyó csapatunk előtt. Könnyei elmostak a nap első felére kigondolt minden tervünket. Délben azután elállt az eső és elindulhattunk Somolyára, az Egerhez közeli kis faluba, hogy meglátogassuk Szent Ferenc „kis nővéreit”. A mosolygós hangú nővérek között eltöltött idő és a néhány órás beszélgetés örök emlék marad számunkra.

A következő napon, miután meggyőződünk arról, hogy az égbolt kék színét semmi sem zavarja, elindultunk, hogy még utóljára „megdolgoztassuk” túracipőnket. Úticélunkat, a Nyerges tetőt nem túl szép, inkább érdekes útvonalon lehetett megközelíteni. Figyelnünk kellett egymásra, hogy a vízzel telt gödröket, a sáros útszakaszokat ügyesen kikerülhessük. Még így is megtörtént, a leggondosabb vezetés ellenére is, hogy egyikünk-másikunk megáztatta lábát az esővízzel telített árkokban. Jókedvünket azonban ezek az események sem ronthatták el. Este a Szépasszony völgybe igyekeztünk új barátunk, Eger egyik éttermének fiatal felszolgálója kíséretében. Találkozásunk első pillanatától kezdve tudta miként adja kezünkbe a poharat, miként szeletelje fel a rántott sajtot részünkre. Mosolygós arca elárulta, hogy nem tart bennünket „világtalannak”, még ha a Napnak csak a melegét érezzük is. Tehát elindultunk, de az eső megint közbeszólt, így gitármuzsikával és énekszóval, vidám beszélgetéssel búcsúztunk a vendégszerető Eger városától.

Vasárnap a hazautazás napja volt. Csomagoltunk, emlékeinket rendezgettük. Maradtunk volna még ugyan, de nem szomorkodtunk. Elmehetünk még máskor is ebbe a szép városba, viszontláthatjuk új

ismerőseinket, akik segítőkészségükkel, szeretetükkel oly széppé tették ezt a hetet. Különös érzés: elmegy egy városba, azt hiszed, hogy idegen vagy ott, azután hamar kiderül, sok olyan embert találsz, akik mintha már vártak volna rád. Egy ilyen kiránduláshoz nem kell más, mint egy összetartozó társaság, ahol mindig akad egy „vezető kéz”, ahol a többi sorstársad türelmesen kivárja, míg te lebukdácsolsz a sziklákon, s ahol tanyát verhet a derű, a jókedv. Ha mindez együtt van, lehet indulni és megismerni a körülöttünk lévő csodálatos világot.

* * *

Bereczk Istvánné

Ismét az idősekért

Csípős az október, mint a forrásban lévő édes must. Tarol az ősz, tarka szőnyegét teregeti az elmúlás előtt. Robog velünk a távolsági busz október 8-án, az út fehér szalagja lassan elfogy. Pilisvörösvár, a falusias jellegű kisváros látványa tárul elénk. Úticélunk a Szent Erzsébet Szeretet Otthon, idevárják a Dallamkóktél Együttest az otthon idős lakói szüreti multságukra. Rendkívüli fogadtatásban részesülünk az alpesi stílusban épült, alig másfél esztendeje működő intézményben.

Darányi Ignác igazgató úr barátságosan invitál bennünket a szőlőlevéllel, lampionokkal feldíszített terembe. „Itt lesz az előadás” – mondja, miközben a hangszereket hordják be. A klubterem 300 fő befogadására alkalmas – tudjuk meg a Szamossyházaspártól, a rendezvények szervezőitől.

A kellemes környezet, s az, hogy örülnek nekünk, nagy hatással van ránk.

A Monti csárdás hegedűszólójával kezdünk. Lakatos Györgyné műsorközlőnk beköszöntője után az otthon vezetői üdvözlnek bennünket. Bemutatásunkkor a következőket mondják el rólunk: „1992-ben alakultak az MVGYOSZ égisze alatt. Amatőr együttesként működnek. Céljuk felüdítő és kellemes perceket varázsolni, jó hangulatot teremteni.”

Műsorunkban nóták, népdalok, valamint slágerek és versek szerepelnek. Tagjaink: Lakatos György – énekes és egyúttal szervező, Horváth Géza művészeti vezető – hegedű, Várvölgyi János – zongora, Németh Attila – szintetizátor, Tábory József – dob, Kun Ilona és Cseh Emil – énekesek, Bereczkné Bihari Erzsébet – vers és próza.

Műsorunk elején Bereczkné Bihari Erzsébet köszöntötte az otthon lakóit az október 1-i „Idősek Világnapja” alkalmából. Ezután változatos összeállításban nóta- és népdalcsokor hangzott el a közönség nagy örömeire. Petőfi Sándor, Tóth Árpád és Juhász Gyula költeményei a lelkekig hatoltak. A műsor alatt peregtek az emlékek az otthon lakóinak emlékezetében. Itt-ott még a zsebkendők is előkerültek. A zenekar és az énekesek azonban nem engedtek utat a melankóliának, ropogós csárdások következtek, majd régi slágerek. A három énekes izzó hangulatot teremtett. Az idősurak gáláns meghajlással táncra kérték a hölgyeket és fénylő szemmel, megfiatalodott arccal ropták a táncot. Egyik dalt a másik után kérték a prímástól és velünk énekeltek, majd koccintottak a finom vacsorát követően.

A finálé után a meleg kézfogások, a gratulációk véget nem akartak érni. Az igazgató úr egy újabb fellépésre, az Óév búcsúztatására hívott meg bennünket zúgó taps kíséretében.

Pakolunk és boldogok vagyunk, ismét sikerült bizonyítanunk. Hogy kinek? Elsősorban önmagunknak, hogy érdemes küzdeni, vitázni, dolgozni, áldozatokat hozni egy ilyen délutánért, ahol éreztük, szükség van ránk, ahol elnézik hibáinkat, értékelik törekvéseinket. Az idős és a sérült emberek lélekben közel állnak egymáshoz. Hittel, meggyőződéssel és szeretettel igyekszünk ápolni a velük való együvé tartozásunkat. Ezen a bágyadt fényű októberi délutánon nekünk sikerült megállítanunk az idő múlását, és tavaszi derűt lopni a szívekbe.

* * *

Szél Lajos

Vakok tájékozódása és mozgása (I. rész)

A látás sérülése változást hoz:

1. a megismerő
2. a mozgás
3. a kommunikáció
4. a munkaképességben
5. az embernek önmagáról, és környezetéről, valamint környezetének róla alkotott nézeteiben.

Ez a felismerés rámutat a vakokkal kapcsolatos kompenzációs és rehabilitációs munka fő területeire. E rendszerbe illeszkedve a munka a megismerő tevékenység egy részével, mely a térben való tájékozó-

dással kapcsolatos és az ettől szinte elválaszthatatlan térben való mozgással foglalkozik.

Megkísérlem a tájékozódásra és mozgásra vonatkozó ismereteim rendszerezését, valamint rögzíteni azt a módot, ahogy a tájékozódás- és mozgásképeség fejleszthető.

Kik oktathatják a látássérülteket az új módon való tájékozódásra és mozgásra?

A vakos megismerés során a valóság más információi rögzítődnek. Hosszú idő alatt speciális információkészlet gyűlik össze. Az új látássérülteknek ezek mielőbbi elsajátítására van szükségük. Ez az információkészlet általában nem különül el és emiatt szükségképpen nem is tudatos, még kevésbé mondható rendszerezettnek. De bizonyíthatóan létezik. A vakok kizárása a tájékozódás és mozgás oktatásból végső soron a vakos információkészlet jelentőségének alábecsülése vagy tagadása volna.

Helyesen vaknak és látónak szorosan együttműködve kell az oktatásban részt venni, ahol a látó feladata elsősorban az ellenőrzés, és csak veszélyhelyzet esetén a közvetlen beavatkozás. Helytelen a látóból szemének lekötésével vakot csinálni, hogy ekként „hitelesen” sajátíthassa el a vakos megismerést és mozgást. A tapintásos megismerő módszer a kézzel elérhető tárgyak megismerését biztosítja fontos sajátossága, hogy a tapintott rész a memóriából szinte mindig kiegészül más részekkel és így együttesen adnak a tárgyról teljes képet. (mindenféle megismerésnél szerepe van a memóriában rögzített információknak, de a tapintásnál nem csak a felismerés, hanem a tárgy információkészletének teljessé való kiegészítését is szolgálja)

A tapintás fejlesztést a kézzel könnyen átfogható tárgyak felismerésénél kell kezdeni, és ez az egyre kisebb tárgyak, egyre kisebb különbségeinek felismerésére irányul. Előbb tehát a mindennapi használati tárgyakkal gyakoroljunk, de egy-két hét alatt el lehet érni a miliméteres nagyságok pl. különböző magvak felismerését, stb.

A tapintás nem más mint az idegvégződésekre ható nyomáskülönbségek érzékelése. A kéz és tárgyak találkozásakor ez a nyomás a tárgy irányába gyakorolt erő, vagy a felületkülönbségek érzékelésénél a felület síkjával párhuzamos mozgás hatására jön létre a nyomásváltozás. A tapintó ujjaknak, sőt nagyobb tárgyaknál a tapogató embernek be kell járni a tárgy felületét, hogy azt teljesen leképezze. Ez nem csak azért van, mert a tapintó idegvégződések száma kevesebb, hanem azért, mert a tapintó szervnek nincs a szemhez hasonló lencserésze, mely a nézőtávolságtól függően változtatja a tárgy képét. A tapintás számára ugyanezt a makettek jelenthetik. Született vakok helyes tér és arányérzékelését segítik a kicsinyített makettek. A tapintással szerzett kép, különösen nagyobb tárgyról, tehát mindig mozaikkép. A memóriából az egyes mozaikok szomszédkapcsolataikkal együtt kerülnek a képalkotás folyamatába. Ezért rendkívül fontos az egyes mozaikok szomszédkapcsolataikkal együtt való rögzítése. A tapintásos megismerési módok következménye a született vakoknál egy „kétdimenziós” térszemlélet. Tapintással a kartávolságra levő tárgyakat tudjuk érzékelni. E viszonylag kis térrészlet alapegysége a megismerésnek és mozgásnak. Az első gyakorlatok erre a körre korlátozódnak.

- » 1. Álló helyzetben tapintással térképez-
zük le környezetünket. Ezt követően ta-
pogatas nélkül igyekezzünk megérinte-
ni az előre megnevezett pontokat. Kör-
nyezetünk egyes pontjai a gyakorlat
szempontjából nem egyenlő fontossá-
gúak. Ezért a gyakorlatnak a nevezete-
sebb pontokra kell irányulnia. Pl. ajtó
előtt állva a kilincs, asztalnál ülve a tá-
nyér és a körülötte lévő evőeszközök,
pohár, hamuzó, stb. Helyes, ha a leké-
pezést és a nevezetes pontok tapogatas
nélküli érintését a gyakori tartózkodási
helyünkön végezzük el. Méterenként,
illetve berendezési tárgyanként, mely a
terepet természetes egységekre osztja.
Az így megismert helyiségekben még az
egyébként már gyakorlott vakok moz-
gása is javul, biztosabbá válik.
- » 2. Az 1. szerint megismert nevezetes
pontokról lépünk hátra, oldalra, egy,
majd több lépést és ismételt megközeli-
tésekor tapogatas nélkül érintsük a neve-
zetes pontokat. Eközben a talajon, vagy
oldalt igyekezzünk megfigyelni olyan
mozgás közben szükségképpen érintett
és érzékelhető pontokat pl. szőnyegszél,
bútorkar, stb., mely helyzetünk megha-
tározását segíti, pontosítja.
- » 3. Séta közben próbáljuk a nevezetes
pontokat megérinteni. Az útvonal meg-
tétéle után emlékezetből idézzük vissza
az ismert terepen mozgásunk közben
érintett érzékelhető pontok sorozatát.
A tapintás nem csak kézzel történhet,
hanem testünk teljes felületén. A kéz és
arc kivételével testünket ruha fedi, lá-
bunkon cipő van. Ez a takaró azonban
nem zárja ki teljesen a tapintásos érzé-
kelést. A közvetítő anyagok rontják az
érezkelést, úgy hogy az így közvetve ta-

pintott pontok információs értéke ki-
sebb, de azért nem kell lebecsülni. A
hely meghatározásában igen jelentő-
sek. Ilyen közvetett tapogatas a bottal
való érzékelés is.

- » 4. A bottal először a tapintással már
alaposan megismert területen tapogas-
sunk. Így szokhatjuk meg a bot közve-
títette információk felismerését.

Milyen legyen a jó bot?

Teljes hosszában szilárdnak kell lennie,
legalább is önsúlyától ne hajoljon, mely
nem csak a tapintott pont pontos helyének
meghatározásánál jelentős, hanem a me-
revség a tapintott anyagminőség érzékelé-
sét is biztosítja. A szilárdságnak van egy
pszichikai hatása is, fokozza a bizton-
ságérzetet. A bot fogója védje a kezet az
ütközéstől. Ez a hagyományos kampós bo-
tokkal úgy oldható meg, hogy kampóját
visszafelé fordítva az ív alatt fogjuk. Hang-
ja legyen lehetőleg fémes, magas. Ennek az
akusztikus közlekedésnél igen nagy szere-
pe van. Minimális hossza a vízszintes alka-
rú jobb kézfej és bal cipőorr előtt egy lé-
pésre levő pont közötti távolság. Ettől
hosszabb lehet, ezzel, a bottal tapintható
távolság növekszik, ami szintén a bizton-
ságérzést fokozhatja. Rövidebb bot azon-
ban nem felel meg a funkciónak.

A fehér botnak három fő funkciója van:

- » a. A közvetett tapogatas, mely a tapo-
gatható teret a bot hosszával növeli. Így
a tájékozódásnál használt nevezetes
pontok keresését szolgálja.
- » b. Átlósan magunk előtt fogva ív alatti
fogással fogója kézfejünket teljes
hossza pedig a testet pajzsként védi az
ütközésektől. Ez azért lehetséges, a bot
kis felülete ellenére is, mert a tárgyakat
stabilitásuk növelése érdekében általa-

ban a szélükön támasztják alá. Így többségüknek nincs kiálló része. A tapintásos közlekedésnél a magunk előtt tartott bot elég későn informál bennünket az akadályról. De egy lépésen belül is lehetséges az ütközéstől elhajolni, az ütést felfogó védő karmozdulatot tenni, vagy sebességünket annyira lecsökkenteni, hogy ütközés helyett inkább csak nekisodródjunk a tárgynak. Egyébként megfigyelhető gyakorlott vakoknál, hogy az ütközést szinte kiprovokálják, mert ez egyúttal épp a tájékozódás szempontjából igen hasznos információt jelent. Ezek az ütközések azonban előre vártak, tehát a sérülés veszélye a lassított mozgás miatt szinte semmi. Nagyon fontos, az a felismerés, hogy a tapintásos közlekedés lényegét épp az érintés és az ütközés során szerzett információk adják.

» c. A bot harmadik fő funkciója kommunikációs jellegű. Közöljük a környezettel „nem látok, Te vigyázz! adj utat! segíts ha kell!”. Igen hasznosak azok a törekvések, hogy a fehér színen kívül – sötétben is jól látható – fluoreszkáló, vagy lumineszkáló csíkokkal látják el a botot. Itt mutatnék rá először, a fémes hangú bot előnyére. A zsúfolt nagy forgalmú utcán az emberek nem látják messziről a tömegben közlekedő vak embert.

A fémescsengő koppanás jól felhívja ránk környezetünk figyelmét. A zsúfolt-ságból adódik az is, hogy közelről a látók a szembejövőnek csak felső testét látják, így a deréktól lefelé tartott bot nem mindig alkalmas kommunikációs jel annak közlésére, hogy nem látunk. A bot kiegészítő jelképe a sötét szemüveg. Tömegközlekedésnél résztvevők számára tehát ennek használata ajánlatos.

» 5. Ütközések. Az egyik legfontosabb gyakorlat, a kerülési, az elhajlási és a stop-reflex kialakítása. Ehhez nagyméretű papírdobozokat használunk. Építsünk oszlopot, falat. Ezt közelítsük és kerüljük. Az oszlopot a gyakorlat közben valaki más helyezze át. A papírdobozokkal történő ütközés veszélytelen. A gyakorlás célja, hogy az oszlopot felborítás nélkül – tehát kis erővel történő érintéssel – tudjuk kikerülni, vagy előtte megállni.

Az eddigi öt gyakorlat részletesen felderített szűkebb környezetünkben történt. Ilyen mélységű megismerést azonban csak állandó tartózkodási helyünkön célszerű végezni (lakás, munkahely, klub). Utcák, terek tapintással való aprólékos megismerése gyakorlatilag lehetetlen, de szükségtelen is. Tájékozódásnál látó, vagy vak egyaránt csak a tér könnyen felismerhető tájékozódási pontjait hasznosítja, rögzíti. A vak tájékozódási pontjai eltérnek a látókétól. Sajátos tapintható, vagy hallható jellege miatt ezeket a tájékozódási pontokat megfelelő mennyiségben és minőségben csak vakok ismerik. A vakok többségében az információkészlet nem tudatos. Ezek a jelek pl. a talaj minősége, a járdára a járművek által felhordott homok, stb. látók számára semmit sem jelentenek.

A talaj érzékelése cipőn keresztül közvetve történik. Fontos kérdés, hogy milyen cipőt viseljük.

A közvetett tapintás akkor jó, ha a közvetítő eszköz elég szilárd a mechanikai ingerek továbbítására. Cipőnk talpa tehát legyen kemény. A cipő eredeti funkciója azonban nem a tapintási inger közvetítése. Mindig az időjárásnak megfelelő lábbelit viseljük. Érzékelésünket ugyanis lényeg-

gesen befolyásolja, hogy lábunk ne legyen a hidegtől rideg, vagy merev. A cipőnek kell biztosítani mozgás közben a csúszásmentes kapcsolatot a talajjal. A talppal szemben tehát követelmény, hogy recézett, csúszásmentes és kemény legyen. Ennek leginkább a műanyag talpak felelnek meg. A felsőrészt úgy kell megválasztani, hogy megfeleljen az időjárásnak. Önálló közlekedéskor semmiképpen ne hordjunk magasított talpú vagy sarkú cipőt. Használtuk a mozgás stabilitását csökkenti, a felső test kilengését az ütközési lehetőséget növeli. A tapintás távolról nem történhet, tehát a tájékozódási pontoknak kedvező esetben az útvonalon folyamatosnak kell lenniük. Így a vakok tapintásos közlekedésénél tájékozódási pontok helyett inkább vezető vonalakról kell beszélnünk. Az utcai tájékozódási pontok, vezető vonalak eltérnek a lakásban találhatóktól.

» 6. Gyakorolni kell a leggyakrabban előforduló utcai tájékozódási vonalak bottal való felismerését. Pl. a járdaburkolat minőségének megkülönböztetése, a járdaszél követése, a járdabenyomatok, a szintkülönbségek érzékelése, a falak, a kerítések vonalának követése, a le- és fellépők stb. Ha az egyes jelek felismerése már biztonságos, akkor összeállíthatjuk az első vezetővonalat (útvonaltervezet). Ezt követően először elméletben apróra megbeszéljük, vizsgakérdézzük és csak ezt követően indítjuk el a kezdő vakot az útvonalon. Igen fontos, hogy megfelelő információgazdagságú legyen az első próbája, mely a kezdő vakban megerősíti azt a tudatot, hogy környezetünkben szinte mindig szem nélkül is érzékelhető megfelelő számú információ van. Kezdők

számára éppen ezért nagy gyakorlattal rendelkező vak személy állítson össze útitervet.

* * *

A tudomány világából –

Műholdas vakvezető

*(Megjelent a Magyar Hírlap
1994. október 20-i számában)*

A számítástechnika és a modern távközlés „házasságából” szinte felsorolhatatlan számú újdonságot használhat az emberiség. Az a megoldás, amiről az International Herald Tribune adott számot a minap, a vak emberek életét, mozgáslehetőségeit könnyebbé.

Néhány napja a kaliforniai egyetem egyik geográfus oktatója, dr. Gelledge végigjárta az egyetem épületeit. Ez önmagában aligha lenne hír, de az már igen, hogy vak léteire bot nélkül haladt, miközben egy hang irányította: „itt egy pad”, vagy „most a könyvtár felé megyünk” – mondogatta. Gelledge egy új berendezést tesztelt, amelyben az információk a GPS (Global Positioning System – helyzetmegállapító világrendszer) műholdhálózatról jöttek. A tesztet végző vak ember hátán lévő számítógép dolgozta fel az adatokat, és egy kis hangszóró mondta be az eredményt. A háti készülék egyelőre meglehetősen súlyos a mindennapi használathoz, mert mintegy 13 kilót nyom, de a fejlesztők szerint nincs messze a nap, amikor miniatűr változatát még törékeny alkatú nők is viselni tudják.

A GPS navigációs rendszer műholdjairól jövő jelekből háromszögelési módszer-

rel határozza meg a készülék az adott személy pontos helyét. Ezt az információt kapja meg az illetőn viselt számítógép, amelyben benne van az adott térségnek és objektumainak digitalizált térképe. A számítógépből szintetizált „emberi” hangon jönnek a vezetést végző üzenetek. Azt még nem döntötték el, hogyan hangozzék az üzenet. Többféle változat is lehet, például mondhatja: „a könyvtár 10 méterre, 5 méterre, 2 méterre van”, amint közeledik hozzá, vagy éppen növekvő hangerővel közli: „én vagyok a könyvtár”.

De függetlenül az üzenet formájától, rendkívül nagy segítséget jelent, hogy a pozicionáló rendszerrel a vak embernek nem kell előre tudnia, merre menjen, mert teljesen ismeretlen terepen is megtalálja az útját.

Igaz, ez még nem a közvetlen jövő, mert a fejlesztők szerint legalább évtizednyi idő kell ahhoz, hogy a köznapi használatba is bekerüljön. Addig is várhatóan már előbb más, egyszerűbb megoldásokat is használhatnak a világtalanok. Ilyen lehetőséggel biztatnak a szemüvegek, amelyek hangjelzést adnak váratlan akadály esetén. Viszonylag egyszerű a nagy japán elektronikai cég, a NEC által kidolgozott rendszer is, amelyet már üzembe is helyezett a svéd-

országi Vaxjóban. A vak ember botjába beépített mágneses érzékelővel tudja követni a járda alá helyezett navigációs rendszer jeleit. A bot rezeg, amikor a járdába beépített vezető mágnes irányába halad.

Szentgyörgyi Zsuzsa

* * *

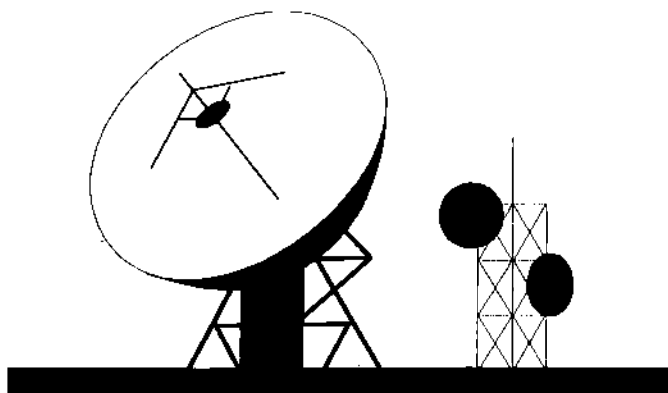
Évfordulók nyomában – Lak István:

Bajcsy-Zsilinszky Endre halálának 50. évfordulójára

Az idén már fél évszázada annak, hogy hazánk területe a II. világháború szörnyűséges harcainak színterévé vált. A pusztító küzdelmek sok ezer áldozatot követeltek népünkötől is. Szálasi Ferenc nemzetvesztő politikája végveszélybe sodorta Magyarországot. A küzdelem nemcsak a harcok, hanem az azoktól távoleső területek színterein is folyt. Az elmúlt napokban és hetekben a háború névtelen és neves áldozataira emlékeztek és emlékeznek több helyen, határainkon innen és túl. Az akkori idők jeles személyiségére emlékszik ezen írás is, változatos és gazdag életútjának felidézésével. Bajcsy-Zsilinszky Endrere emlékezünk, akit 1944. december 24-én Sopronkőhidán végezték ki.

Életútja

Szarvason született 1886. június 6-án. Az elemi és a középiskola után jogi tanulmányokat folytat Kolozsvárott, Lipcsében és Heidelbergben, majd haza

kerül. Békéscsabán a családja és a demokrata parasztvezér, Achim L. András között – politikai és családi okokból – kiéleződött a viszály. Ennek fokozódása következtében a két Zsilinszky-fiú (Endre és öccse) lelőtte Achim L. Andrást 1911. május 14-én. A fiatal jogász közigazgatási pályára ment Árva vármegyébe, ahol a főispáni titkári állást töltötte be. Huszárhadnagyként vonult be az I. világháborúba. 1916-ban súlyosan megsebesült. 1918. novemberében a Magyar Országos Véderő Egylet alapító tagjainak egyike. A Tanácsköztársaság kikiáltása után Bécsbe emigrált. A proletárdiktatúra leverése után csatlakozott a Horthy köré tömörült erőkhöz Szegeden. Később a Gömbös Gyula vezette nacionalista és fajvédő csoport tagjaként az ezt az irányzatot képviselő lapnak, a „Szózat”-nak lett főszerkesztője. 1925-ben vitézzé avatták és attól kezdve, apja nevét felvéve a Bajcsy-Zsilinszky kettős nevet használta. 1928-ban megindította az „Előőrs” c. lapot, amely fórumot adott József Attilának, Féja Géának, Szabó Dezsőnek és Szabó Pálnak. a harmincas évek elejére egyre távolabb került Gömbös politikájától, a demokratikus erők sorai felé közeledik. Megszervezte a Nemzeti Radikális Pártot.

Jelentős fordulat következik életében, amikor az 1935. évi országgyűlési választások előtt a haladást képviselő pártokkal szövetezik. Gömbös kíméletlen csendőrterrorral megakadályozta, hogy a tarpai választókerület képviselője legyen. Bajcsy-Zsilinszky Endre erre válaszul lemondott vitézi rangjáról.

Ezután a demokratikus ellenzéki erők tömörülése érdekében pártja 1936-ban egyesült a Független Kisgazdapárttal. 1939-ben már ennek a pártnak lett-országgyűlési képviselője Tarpán. A „Független Magyarország” c. lap főszerkesztője, valamint a „Magyarország” c. napilap hasábjain publikál ekkoriban. Idejében felismerte, hogy a német fasizmus ellen csak a Duna-menti kis országok összefogásával lehetne cselekedni. Ezért 1940 februárjában Belgrádba utazott és vezető államférfikkal tárgyalt a baráti együttműködéséről. A II. világháború alatt parlamenti felszólalásaiban, cikkeiben és memorandumokban bátran támadta a magyar kormányok németbarát politikáját. Harcolt hazánk háborúból való kilépéséért. 1941 karácsonyán cikket írt a Népszavában. Főszerkesztője lett a „Szabad Szó” c. antifasiszta hetilapnak. 1942-ben bekapcsolódott a Történelmi Emlékbizottság munkájába. Részt vett a március 15-i fasiszta- és háború ellenes tömegtüntetés megszervezésében. Később kapcsolatba került a baloldali pártok képviselőivel és a politikai és faji üldöztetések áldozatainak védelmére kelt.

A polgári politikusok közül egyedül ő jutott el a németellenes fegyveres harc vállalásig. 1944. március 19-én fegyverrel száll szembe a lakásába hatoló GESTAPO embereivel, akik csak heves tűzharcban tudták megsebesülten őrizetbe venni Bajcsy-Zsilinszkit. Lakatos Géa kormánya 1944. október 11-én kikérte a GESTAPO-tól, majd október 15-én szabadon bocsátotta. Ismét a fasiszta elle-

nes csoport élére állt és újból fegyveres ellenállást szervezett, de árulás miatt le tartóztatták. December 11-én Sopronkőhidára szállították. Miután a nyilas országgyűlés kiadta a fasiszta katonai bíróságnak, december 23-án kötél általi halálra ítélt. 1944. december 24-én végezték ki három kommunista ifjú (Kreutz Róbert, Pataki István és Pesti Barnabás) kivégzését követően.

1945. május 25-én ünnepélyes gyászszertartással vettek tőle végső búcsút tisztelői és a demokratikus magyar állam vezetőinek képviselői. Hamvait végakarátának megfelelően Tarpán helyezték örök nyugalomra.

Bajcsy-Zsilinszky Endre küzdelmes életútja során addig, hogy a haza függetlenségének megvalósítását tűzte ki célul, ezért életével fizetett. Cselekedetei és írásai a haza iránt érzett szeretetről tanúskodnak. Nevét utcák, terek, intézmények őrzik.

* * *

Ünnepi gyereksarok –

Csatlós Ildikó: A kisfenyő története

A decemberi hidegben a kisfenyő bánatosan állt egymagában, távol az erdő szélétől. Újra eszébe jutott születésének története.

Hiába intette a szép, hatalmas fenyő az ijesztően merész álmokat szövögető tobozkat, ő csak lepattant egy viharos napon az ág hegyéről és gurult, gurult a lejtőn, egyre távolabb társaitól.

– Jaj, gyermekem, maradj velünk! Maradj! Csak együtt lehetünk erősek a viharokban – kiabált utána anyja, de a szél süvítése elnyomta jajgatását.

– Én egyedül leszek erős és szép – kiáltott vissza.

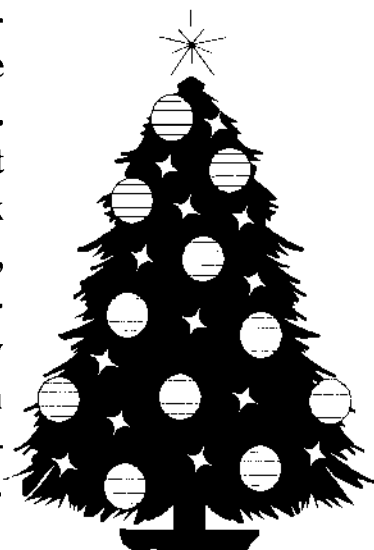
Amikor már elfogyott a lejtő és bucka sem dobta tovább a töredezett testű tobozkat, akkor utolsó erejével talpára állt, büszkén, mint a legszebb ezüstoffenyő és szárnyas magvait a vad szélre ültette...

Egyetlen magvacska jutott tápláló helyre és növekedni kezdett belőle gyönyörű, ezüstös levelű fenyőfa. A tavasz simogatása és a nyár melege jobban táplálta, mintha a sűrűben maradt volna, viszont a szél is erősebben cibálta, amikor nekivadult, szívébe markolt minden villámlás. Ez volt, amitől minden fa annyit rettegett, s anyja is a legjobban óvta.

Miután a zord őszutó elvonult, puha pillék szálltak ágaira és gyönyörű ruhába öltöztette a tél – ekkor megnyugodott. Öröme mégsem volt teljes, hiszen ennél is több szépségre vágyott.

Idáig jutott gondolataiban a kisfenyő, amikor mellé ért a zöldruhás erdész.

– Hát én évek óta nézegetlek, kicsi fenyő, de soha ki nem találom, hogyan kerültél ennyire messze az erdőtől. Ilyen formás fát nem engednék senkinek kivágni, de ha én itthagylak, néhány év múlva a villám prédája leszel – mormogta bajusza alatt a férfi.

Megkerülte néhányszor a fát, mintha nem tudná hogyan is kezdjen hozzá a kivágáshoz. A fejsze csodálkozva villogott hóna alatt.

– Nem, majd később visszajövök – dünyögte maga elé, de a kislevele nem múlt el: csak haladékot kapott. Tél elején mindig megszaporodott a fejszecsátogás és öreg, kivénhedt fák mellett fiatal fák is hullottak nagy számban.

– Mégiscsak a tűzre dobnak – sóhajtott a megriadt fácska, de tovább nem búslakodhatott, mert már újra ott volt az erdész. Most nem volt vele baltája: egy másik fél-elméletes eszközt hozott, melyet a fölbe nyomkodott a kislevele körül. Néhány perc múlva, jókora földlabdával együtt a levegőbe emelkedett a fa.

– Ez nem is fáj – gondolta a fenyő.

Igaz, himbálódzott kicsit az ember kezében az úton, de hamarosan egy nagy edénybe ültetve a szobába került. Az erdész felesége csillogó díszeket és cukrot rakott ágaira – ez volt a legszebb ruha, amiről valaha is álmodott.

A meleg szobában a nagy kalandtól ki-merülve elszunyókált a fácska, s néhány óra múlva arra ébredt, hogy a sötétben teljesen egyedül van. Ekkor csilingelést hallott, világosság támadt és nevető arcú kisfiú szaladt elé.

– Ez az én karácsonyfám! – kiáltott örömeiben az apróság és ameddig elérte az ágakat, sorba simogatta őket.

Szülei hátrább mosolyogva nézték.

– Édesapám, ez a legszebb karácsonyfa a világon! – örvendezett tovább a kisfiú.

– Igen, fiam, ez a legszebb, mert ünnep után elültethetjük a kertben, de halljuk a karácsonyi éneket – szólt az apa.

Gyönyörű ének töltötte be a szobát és a kislevele lelkét, hiszen a díszekkel és a simogató apró ujjacskákkal ágain érezte: számára ez a legnagyobb boldogság.

* * *

Molnár István

Beszámoló az V. IRISZ Kupa Sakkversenyéről

Az IRISZ Kupa a vakok nemzetközi „sakk-világában” ma már talán éppen olyan hagyományos, mint a látó sakkozók hastingsi versenye. A sakkozók népes táborra tudja, hogy minden évben, karácsonykor több csoportban is versenyt rendeznek a Londonhoz közeli Hastings városban. Ezen a rendezvényen a legjobb magyar sakkozók, így többek között Portisch Lajos vagy Szabó László, mindig jól szerepeltek.

Az IRISZ Kupa megrendezésére két évente kerül sor, ezidáig minden alkalommal Szentendrén. Az idej, immáron V. IRISZ Kupa szervező és előkészítő munkálatait a minden eddiginél szerényebb anyagi lehetőségek jellemezték. Kevés pénzből kellett jó versenyt szerveznie a Magyar Vakok és Gyengénlátók Sportszövetségének. A terheket döntően a MATÁV vállalta magára, amiért hálás köszönetünket fejezzük ki.

A korábbi versenyeken általában 10-12 csapat indult, többnyire a Közép-európai régióból, a Duna mentén fekvő országokból. Akadt azonban arra is példa, hogy Anglia, Írország és Spanyolország válogottjai is eljöttek.

Az 1992. évi kupát Szlovákia nyerte, a második Magyarország első csapata lett. Összesen tíz csapat mérkőzött a helyezésekért.

Az idén mindössze 5-6 csapat meghívására volt lehetőség. Szerettük volna, ha ismét eljön Spanyolország csapata, de sajnos lemondták részvételüket. Így azután a rajtnál Csehország, Lengyelország, Magyarország (két csapattal, Munkács és Szlovákia válogatottjai indultak.

A szeptember 26-án tartott megnyitó és a verseny az előző évektől eltérő körülmények között zajlott le. Ugyanis nem kaptuk meg a VÍZMŰ épületét, miután azt is elérte a privatizáció. Az ünnepélyes megnyitónak, magának a versenynek és a technikai értekezletnek egyaránt a DANUBIUS Szálloda adott otthont. Sajnos, a szálloda étterme elegendőnek bizonyult a verseny lebonyolítására, a kis versenyzői létszám miatt. Igaz, a versenyek alatt a vendégeket máshol szolgálták ki, így a versenyzők csak egymás között voltak. Elismerés illeti a szállodát a rólunk való gondoskodásért.

A megnyitón a Sakk Szövetség nevében Veróci Béla, majd Dénes József a Magyar Vakok és Gyengénlátók Sportszövetségé-

Az ezüstérmes magyar csapat

nek elnöke, valamint Borbély Lajos az MGVOSZ Budapest és Pest megyei Szervezetének titkára köszöntötte a játékosokat. A versenyt ezúttal hagyományos formában, azaz egy csoportban körmérkőzés-sel bonyolították le. A korábbi években, amikor több csapat indult két csoport volt, a végén helyosztóval.

A sorsolást úgy irányítottuk, hogy a két magyar csapat az első fordulóban kerüljön szembe egymással, a sportszerűség ezt diktálta. Az esélyeket úgy latolgattuk, hogy a nemzeti válogatottal azonos lengyel csapat a favorit. Bízunk a magyar első csapatban is.

Az első forduló eredményei: Munkács – Lengyelország 0:4; Szlovákia – Csehország 2,5 :1,5; Magyarország I. – Magyarország II. 3:1.

Bennünket leginkább a „házi” verseny érdekelt. A táblák sorrendjében: Rév a középjátékban túljátszotta Kovácsot és nyert. A második táblán Nemes hosszú játszmában sem tudott a maga számára kedvező döntést kicsikarni Révai ellen, a mérkőzés döntetlenül végződött. A harmadik táblán Erős komoly küzdelemben győzte le Hajdút. A negyedik táblán Hosszú váratlanul döntetlent ért el Voján

Részlet a versenyteremből

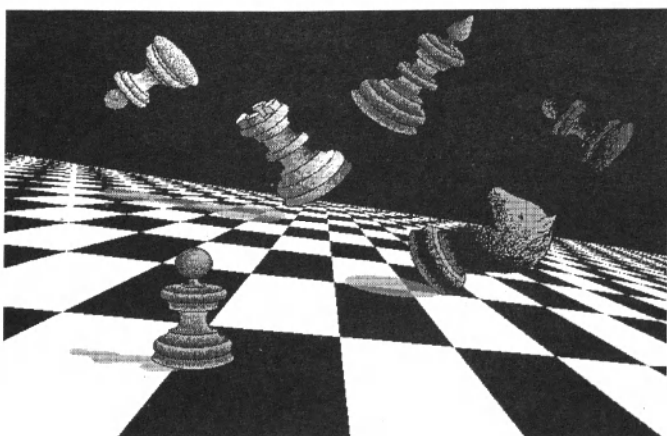
ellen. A másik, véletlenül létrejött hazai rangadón a szlovákok verték meg a cseheket. A lengyel csapat maximális győzelmet aratott. Küzdelem csak az első és a második táblán folyt. Már ekkor látszott, hogy a munkácsiak 3. és 4. játékosa számára a nemzetközi mezőnyben való szereplés még túl erős feladat.

A második forduló eredményei: Lengyelország – Magyarország II. 3:1; Csehország – Magyarország I. 2,5:1,5; Munkács – Szlovákia 1:3.

Kellemetlen meglepetés volt Nemes veresége világossal Kopriva ellen. A másik három mérkőzés döntetlenül végződött, így a csapatmérkőzést elveszítettük. Másik mérkőzésünknel dicséretes volt, hogy Lévai és Hosszú is döntetlent tudott elérni a jóval esélyesebb lengyelek ellen. A munkácsiak az első két táblán döntetlent harcoltak ki, így elvettek egy pontot a szlovákoktól.

Harmadik forduló: Szlovákia – Lengyelország 0:4; Magyarország I. – Munkács 4:0; Magyarország II. – Csehország 2:2.

A magyar csapat ezzel a győzelemmel némi esélyt kapott az első hely elérésére. Második csapatunk kitűnő eredményt ért el. Kovács megverte az erős Rehorecet, Hosszú viszont sajnos kikapott. Így a többi

két döntetlen mérkőzés eredményezte a 2 pontot.

A negyedik forduló eredményei: Lengyelország – Csehország 2,5:1,5; Munkács – Magyarország II. 0,5:3,5; Szlovákia – Magyarország I. 1,5:2,5.

Rév döntetlent ért el Holecev ellen, Nemes és Voján győztek, míg sajnos Erős veszített. A győzelemmel mindenesetre megbiztosítottuk második helyünket. Másik csapatunk ellen csak a munkácsiak legjobbjá, az első táblás Bedy tudott döntetlent elérni.

Az ötödik (utolsó) forduló eredményei: Magyarország I. – Lengyelország 1,5:2,5; Magyarország II. – Szlovákia 0,5:3,5; Csehország – Munkács 3:1.

Ezen a rangadón sajnos Voján gyorsan veszített és ezt követően a további három játszma döntetlenül végződött, így a magyar csapatnak már matematikailag sem volt esélye megnyerni a kupát. A másik magyar csapatnál is kiütköztek a játéktudás gyengeségei.

A verseny végeredménye:

1. Lengyelország – 16 pont, 2. Magyarország I. csapata – 12,5 pont, 3. Szlovákia – 10,5 pont, 4. Csehország – 10,5 pont, 5. Magyarország II. csapata – 8 pont, 6. Munkács – 2,5 pont.

Örömmel mondhatom, hogy a verseny végig sportszerűen, baráti légkörben zajlott. Szabó Levente, országos versenybíró ezúttal is kifogástalanul látta el feladatát. Mégegyszer szeretném megismételni, hogy „ez a verseny nem jött volna létre, ha nincs a MATÁV”! Remélhetőleg két esztendő múltán a VI. IRISZ Kupát is megrendezhetjük.

* * *

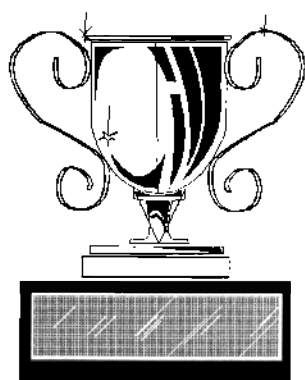
Balla Endre

Vak és Gyengénlátó Sportolók Férfi Goalball Bajnokságok I. Európa Kupája

*Olaszország, Velence – Marchera 1994.
október 14–15.*

Részvevő csapatok: A.S.DI. Venezia (Olaszország), „Challenger” Wesselényi Miklós SK. (Magyarország), S.G. Ruhrgebeit (Németország), GSVI. Hasselt (Belgium), KPSRD KAREL JERAJ (Szlovénia), BBU. IF. (Svédország), C.S.Z.F.S. (Csehország), valamint Szlovákia és Horvátország bajnokai.

Tíz európai nemzet nevezte be bajnokságát az első alkalommal kiírt Goalball BEK-re. Az örmény bajnokcsapat nem kapta meg időben a beutazási vízumot. A csapatok először körmérkőzéses rendszerben játszottak. Az első négy helyezett jutott a legjobb négy közé a rájátszásban. A magyar csapat eredményei: Horvátország ellen 4:4, Szlovákia ellen 6:2, BBU. IF. (Svédország) ellen 3:2, A.S.DI. Venezia ellen 5:5, S.G. Ruhrgebeit ellen 5:5, GSVI Hasselt ellen 4:0, K.K. Jeraj ellen 0:2, C.S.Z.F.S. (Csehország) ellen 11:2.

A legjobb négy közé jutott: K.K. Jeraj (Szlovénia – 18 pont), BBU. IF.

(Svédország – 18 pont), A.S.DI. Venezia (Olaszország – 16 pont), „Challenger” Wesselényi M. S.K. (Magyarország – 15 pont).

A magyar bajnok „Challenger” a körmérkőzés során nyolc mérkőzésből négy győzelem, három döntetlen mellett az összes résztvevők közül az egyetlen csapat volt, amely csak egy vereséget szenvedett. Aki figyelmesen tanulmányozza az eredményeket, láthatja, hogy két olyan mérkőzésünk is döntetlenre végződött, ahol a félidőben még több góllal vezettünk. A horvát és német bajnok 10 másodperccel a végső dűd szó előtt egyenlített csapatunk ellen. Az olasz bajnoknak pedig 50 másodperccel a vége előtt sikerült az egyenlítés, úgy, hogy csapatunk szinte végig vezetett. Sportszakmailag ez a döntetlen a svéd, a belga és a cseh bajnok elleni győzelmek emelkedtek ki. A körmérkőzés eredményeit összegezve elmondható, hogy a magyar bajnok biztosan jutott a legjobb négy közé, s ha egy kicsit jobb az összpontosítás, akkor első is lehetett volna. A torna színvonaláról csupán annyit, hogy előzetes várakozásunknak megfelelően a bajnokcsapatok összeállítására szinte minden résztvevőnél megegyezett a nemzeti válogatottal.

Első elődöntő

K.K. Jeraj (Szlovénia) – „Challenger” Wesselényi M. S.K. (Magyarország) 2:5.

Második elődöntő

BBU. IF. (Svédország) – A.S.DI. Venezia (Olaszország) 5:5, hosszabbítás után 7:8.

A harmadik helyért folyt mérkőzés

K.K. Jeraj (Szlovénia) – BBU. IF. (Svédország) 6:3.

A döntő összecsapás eredménye

A.S. DI. Venezia (A.S.DI. Venezia – „Challenger” Wesselényi M. S.K. (Magyarország) 6:1.

Az elődöntőben a magyar bajnok csapata szenzációs játékkal 5:2 arányban megverte a világbajnokságon 3. helyezett szlovén válogatottal azonos ljubljana-i bajnokot, revánsot mérve a körmérkőzésen elszenvedett egyetlen vereségért. A döntőben már nem sikerült az újabb bravúr, pedig csapatunk három percnyi játék után 1:0 arányban még vezetett. Azonban elég volt három pillanatnyi kihagyás, és a félidőben már 3:1 arányban vezetett az olasz bajnok. A végeredmény túlzott, nem tükrözi híven az erőviszonyokat. A magyar goalball bajnokcsapat mégis minden dicséretet megérdemel, mert az utóbbi évek leg-sikeresebb szereplésével ezüst érmet szerzett az első alkalommal megrendezett Goalball Bajnokcsapatok Európa Kupájában.

A magyar csapat összeállítása a következő volt: Pajer József (21 gólt szerzett), Szabó András (16 gól), Dinya Imre (2 gól), Bálint András (5 gól), Németh László (artalék). Edző: Balla Endre.

* * *

Németh Tamás

Színes Hírek

Modern Kannibálok

Dél-Kóréában hat bűnözőt állítottak bíróság elé emberrablás és gyilkosság vádjával. A vádlottak beismerték, hogy bátorságuk és erejük növelése céljából áldozatai-

kat megették. Hetedik társuk ki akart szállni a bandából, ezért őt is felfalták.

□

Komputeres tolvaj

Ivey J. Lay, egy amerikai számítógépes szakember „ellopott” több mint százezer telefonos hívókártya számot. A férfi az MCI hívókártyás telefontársaság alkalmazottja volt és a komputeren sikerült „eltérítenie” a hívószámokat. E módszerrel 50 millió dollár összértékű távolsági telefonbeszélgetést bonyolított le. A bűnügy felgöngyölítése után a megkárosított előfizetőktől nem fogják behajtani a felhalmozott tartozásokat.

□

Tű az agyban

Krónikus fejfájással küszködött az a kínai nő, akinek végtagjai már húsz éve lebé-nultak. Akkor nem találták a baj okát. Azonban egy nemrég végzett tomográfus vizsgálat kimutatta, hogy az asszony koponyájában egy tű van, mely hegyével az agyba, fokával a koponyacsontba fészkelte be magát. Az elrozdásodott tű röviddel a nő születése után kerülhetett a még lágy koponyába. A tű eltávolítását követően Csank asszony teljesen visszanyerte egészségét.

□

Rettegő autósok

Nagy-Britannia és Franciaország a gépkocsitolvajok, ill. vandálok fő működési területe Európában. A brit autósok 54 százalékanak kocsiját legalább egyszer ellopták, feltörték vagy szándékosan megron-

gálták. Franciaországban ez a szám 48%. Az autósok Luxemburgban érezhetik magukat legjobban, mivel itt „csak” minden ötödik gépkocsi tulajdonost érhet efféle kellemetlenség.

Végzetes csíny

Egy amerikai apa akaratlanul ölte meg leányát. – A tragédia előzménye az volt, hogy a szülők vendégségbe mentek és késő éjjelre ígérkeztek haza. 14 éves leányuk ez idő alatt barátnőjéhez kívánt menni. Telefónhívása nyomán azonban a barátnő jött át Matildához. A két lány meg akarta viccelni a hazaérkező szülőket. Egy szekrénybe bújva óriási lármát csaptak. Az apa betörőkre gyanakodva lövéseket adott le. Egyik golyó leánya nyakát találta el és a kislány sérülésébe később belehalt.

Rohamoz az AIDS Afrikában

Ijesztő méreteket ölt a HIV-vírussal fertőzöttek száma a dél-afrikai Köztársaságban. 1991-től évente megkétszereződik az immunbetegségben szenvedők száma. Jövőre várhatólag a közel 40 milliós lakosság egy hatodát sújtja a kór. Zambiában évente 30 ezer ember hal meg a gyilkos betegség következtében.

„Szuper vakcinák...”

Az egészségügyi Világszervezet, a WHO szakemberei szerint a génmanipulált élesztőből nyert vakcinák nemzedéke forradalmian új eszközt jelenthetnek a fertőző betegségek elleni harcban. Az egyik ilyen

vakcinát már használják a Hepatitis-B vírus ellen és néhány év múlva elkerülhető lesz ily módon a kolera, a tífusz és a vérhas is.

* * *

Közlemény

A Rösler–Morgányi Alapítvány 1994. évre kiírt pályázati felhívására beérkezett 36 pályázat közül 12 pályázó kapott támogatást:

Balázs Levente, Budapest; Dvariecki László, Balatonboglár; Frecska József, Tatabánya; Freud György, Tolna; Jakab Szilárd, Székesfehérvár; Kalányos István, Hosszúhetény; Kiss Etelka, Budapest; Komócsi Roland, Makó; Lak István, Budapest; Pető Tünde, Szigethalom; Szarka Sándor, Paks; Dr. Zrinszky Lászlóné, Budapest.

A támogatások átadására 1994. november 28-án került sor.

* * *

Felhívás

A Látássérültek Cseppkő Klubja szervezésében a Budapest, X. Liget u. 10. sz. alatt Gaál András római katolikus teológus bibliamagyarázó előadásaira kerül sor 1994. december 20-án, keddi napon délután öt órai kezdettel. A téma: a Messiás. Minden érdeklődőt szeretettel várnak!

* * *

Hirdetések

50 év körüli egyedülálló látássérült hölgy segítségnyújtás céljából megbízható személyt keres, kölcsönös megállapodás alapján. A leveleket „Bizalom” jelígre a szerkesztőségbe kéri.

□

30 éves, 165 cm magas, intelligens, káros szenvedélyektől mentes, érettségizett, keresztény felfogású, vak fiatalember vagyok. Szeretem az irodalmat, a zenét és a természetet. Megismerkednék korban hozzámilló (18-30 év közötti) hajadonnal, illetve elvált asszonnyal. A látás milyensége, a testmagasság, az anyagi helyzet és az iskolai végzettség számomra nem meghatározó. A leveleket a szerkesztőségbe „Egymásért” jelígre kérem.

□

21 éves, gyengénlátó fiatalember szeretne megismerkedni vak vagy gyengénlátó fiatalokkal és velük barátságot kötni. Lehetne hasznos programokat szervezni. A leveleket „Kössünk barátságot” jelígre várja a szerkesztőségbe.

□

61 éves, gyengénlátó, özvegy férfi megismerkedne nemdohányzó, alkoholt nem fogyasztó, egyszerű, szolid asszonnyal házasság céljából. Egy gyermek nem akadály, lakás megoldható. A leveleket „Békés öregkor” jelígre a szerkesztőségbe várja.

Kiskeresetű, 35-40 év közötti gyermektelen házaspár, kicsi tacsó kutyával, egy szoba-konyha összkomfortos, vagy félkomfortos kertés ház, vagy teljesen különálló lakrészt keres jó közlekedési lehetőséggel, hosszú távon, maximum 10 ezer forint plusz rezsiköltségig. Egyedülálló, idős embernél gondozással is. Üzenethagyás mindennap a Bajcsy kórházban a 260-0933-as telefonszámon Magyar Sándor részére.

□

Keresem azoknak a sorstársaknak jelentkezését, akik rendelkeznek fényérzékeny tapogatóval. A leveleket Pásztai László, 7623 Pécs, Szabadság u. 6. sz alatti címre kéri.

□

Eladó egy nagyon jó állapotban lévő, közepes képernyős nagytű. Érdeklődni a nappali órákban a 120-1964-es telefonszámon lehet.

Szerkesztőség munkatársai: Lak István és Fehér István
Telefon: 1210-440/114-es mellék. Az újság előfizethető a megyei szervezeteknél egész évre 160 Ft-ért a tárgyévet megelőző november 30-áig, félévre 80 Ft a tárgyév II. féléve előtti május 15-éig

BE A CSOMAGTARTÓ-BA KARÁCSONYRA

ØPEL-be

ØPEL-be

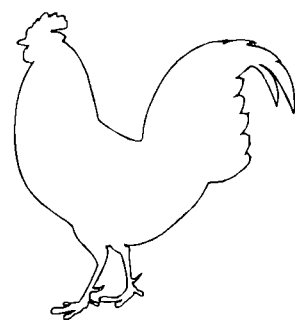
LADA-ba

**A FEHÉRKAKAS KÁRPITVÉDŐTŐL
CSOMAGTARTÓJA MINDIG TISZTA**

Érdeklődni lehet a következő címen:
Vecsés, Fő úti üzletsor, Vagyonvédelmi üzletsor

06-29-352-307

FEHÉRKAKAS

Műszaki, Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.

Vecsés, Gammel József u. 6.

Tel.: 06-29-350-631, Tel/FAX.: 201-6111

Műszaki szolgáltatások

Számítógépek és hálózatok telepítése

Számítástechnikai eszközök javítása

Szerviz

Szaktanácsadás

Oktatás

Alapfokú számítástechnikai ismeretek

WORD szövegszerkesztő

WINDOWS

WORD for WINDOWS

Nyomdai szolgáltatások

Reklámfotók, reklámanyagok

Szórólapok készítése

Számítástechnikai segédanyagok

Irodabútorok, iroda berendezések

Irodagépek